МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на тему «Підвищення ефективності управління фінансовим станом на підприємстві»
за матеріалами ПП «Оліяр»

Здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня
II курсу, групи ЕМУ – 22-1
спеціальності 051 Економіка,
освітня програма «Управління бізнес-процесами
на підприємстві» _____ Аздросенка Давида Олександровича

Науковий керівник _____ Ружинська Наталія Олексіївна, к.е.н., доцент

Керівник освітньо-
професійної програми _____ Бодров Володимир Григорович, д.е.н., професор

Допущено до захисту за рішенням
кафедри економіки, підприємництва та
бізнес-адміністрування,
протокол від 22.12.2023 № 3

Завідувач кафедри економіки,
підприємництва та бізнес-адміністрування _____ Слюсарева Л.В., д.е.н., професор

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 06 17 січня 2024 (підпис відповідальної особи)
(дата)

Результати перевірки до захисту 03.01.24 (підпис)
(до захисту, на доопрацювання) (дата)

Результат захисту 70 4С 30.01.2024р (підпис)
(оцінка) (дата)

Голова ЕК: (підпис) Филюк Г.М., д.е.н., професор

Заступник голови ЕК ел. цифр. підпис Лазебник Л.Л., д.е.н., профес
(підпис)

Члени комісії: ел. цифр. підпис Бодров В.Г., д.е.н., професор
(підпис)

(підпис) Слюсарева Л.В., д.е.н., профе

Секретар комісії

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 13:41:50 17.02.2024

Назва файлу з підписом: ДИПЛОМ_Андросенко.doc.asice
Розмір файлу з підписом: 305.6 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: ДИПЛОМ_Андросенко.doc
Розмір файлу без підпису: 633.0 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ЛАЗЕБНИК ЛАРИСА ЛЕОНІДІВНА
П.І.Б.: ЛАЗЕБНИК ЛАРИСА ЛЕОНІДІВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 2488704847
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 13:41:50 17.02.2024
Сертифікат виданий: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»
Серійний номер: 248197DDFAB977E504000000EE561A01F0046704
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2023.12.21 13:00

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 16:52:42 19.02.2024

Назва файлу з підписом: Диплом_Андросенко Д.О._ЕМУ-22-1.doc.p7s
Розмір файлу з підписом: 650.2 КБ

Назва файлу без підпису: Диплом_Андросенко Д.О._ЕМУ-22-1.doc
Розмір файлу без підпису: 633.0 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: БОДРОВ ВОЛОДИМИР ГРИГОРОВИЧ
П.І.Б.: БОДРОВ ВОЛОДИМИР ГРИГОРОВИЧ
Країна: Україна
РНОКПП: 1901219816
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 11:34:10 19.02.2024
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000B4C0EB0014197804
Тип носія особистого ключа: Незахищений
Алгоритм підпису: ДСТУ-4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAdES enveloped)
Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ Д	ІПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ			
І.Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 25	20		
2.Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 5	3		
3.Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	4		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
5. Передзахист (якість та повнота представленого матеріалу, рішення щодо балів залишається за комісією)	від 1 до 10	8		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	40		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
І.Доповідь	від 0 до 10	7		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	3		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	15		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	30		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	70		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

ЄКТС

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П., голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
70	C	4	30.01.2024р.	

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Б	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут економічної безпеки
та митної справи,
Кафедра економіки, підприємництва
та економічної безпеки
Спеціальність 051 Економіка
Освітньо-професійна програма
«Управління бізнес-процесами на підприємстві»

Затверджую
Завідувач кафедри _____ Л.В.Слюсарева

Завдання на випускну кваліфікаційну (дипломну) роботу здобувачу вищої освіти

Андросенку Давиду Олександровичу

1. Тема випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи
«Підвищення ефективності управління фінансовим станом на підприємстві»
Затверджена наказом ректора від 15 грудня 2022 р. № 1291
2. Строк здачі закінченої роботи 20 січня 2024 р.
3. Цільова установка: виявлення шляхів підвищення ефективності управління фінансовим станом на підприємстві.
Мета роботи: дослідження підвищення ефективності та управління фінансовим станом на підприємстві.
Об'єкт дослідження: процес управління фінансовим станом на ПП «Оліяр».
Предмет дослідження: теоретичні основи та практичні аспекти підвищення ефективності управління фінансовим станом на підприємстві.
База дослідження: ПП «Оліяр».
4. Вихідні дані до роботи складають звітність підприємства за 2020-2022 рр., інтернет-ресурси, навчальні посібники, монографії та наукові статті в періодичних економічних виданнях.
5. Перелік графічного матеріалу: 14 таблиць, 3 рисунки.
6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом): РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА; 1.1.Фінансовий стан: сутність, принципи та значення; 1.2. Методичні підходи до визначення фінансового стану діяльності підприємства. РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ (за матеріалами ПП «Оліяр»); 2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства; 2.2. Аналіз показників ліквідності, платоспроможності та ділової активності підприємства; 2.3. Дослідження фінансової стійкості та рентабельності підприємства ПП «Оліяр». РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПП «ОЛІЯР»; 3.1. Діагностика ймовірності настання банкрутства підприємства; 3.2. Шляхи покращення фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану.

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної)роботи	Строк виконання етапів роб	
		За планом	Факти
1.	Вибір теми дипломної роботи, затвердження плану виконання роботи	09.12.2022 р.	09.12.202
2.	Опрацювання літературних джерел за напрямком дослідження	03.03.2023 р.	03.03.202
3.	Підготовка теоретичного розділу та подання її керівнику	01.04.2024 р.	01.04.202
4.	Апробація результатів дослідження теоретичного опрацювання матеріалу (підготовка статті та/або тез доповіді на науковій конференції)	19.05.2023 р.	19.05.202
5.	Підготовка аналітичного розділу роботи та подання її керівнику	01.09.2023 р.	01.09.202
6.	Підготовка ІІІ розділу дипломної роботи та подання її керівнику	06.10.2023 р.	06.10.202
7.	Підготовка 100% дипломної роботи та подання її керівнику	01.12.2023 р.	01.12.202
8.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	14.12.2023 р.	14.12.202
9.	Попередній захист дипломної роботи	14.12.2023 р.	14.12.202
10.	Отримання відгуку керівника дипломної роботи	19.01.2024 р.	19.01.202
11.	Рецензування дипломної роботи	22.01.2024 р.	22.01.202
12.	Представлення роботи для перевірки на плагіат	15.01.2024 р.	15.01.202
13.	Захист дипломної роботи	30.01.2024 р. – 01.02.2024 р.	30.01.2024 01.02.202

Дата видачі завдання 15 грудня 2022 р.

Керівник випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи _____ Ружинська На Олексіївна, к. доцент

Керівник освітньо-професійної програми _____ Бодров Волод Григорович, д.е.н., профес

Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ Андросенко Д Олександрови

ВІДГУК
наукового керівника на випускну кваліфікаційну (дипломну) роботу:
Підвищення ефективності управління фінансовим станом на підприємстві.
(за матеріалами ПП «Оліяр»)

здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня II курсу, групи ЕМУ-22-1 спеціальності 051 «Економіка», освітня програма «Управління бізнес-процесами на підприємстві» Андросенко Давида Олександровича

Актуальність теми. Функціонування суб'єктів господарювання в умовах сучасного економічного розвитку країни, який визначається нестабільністю економічної системи й іншими дестабілізуючими чинниками, впливом жорстокої конкуренції, зростанням рівня фінансових ризиків, вимагає забезпечення стабільного фінансового стану підприємств, що потребує налагодження системи ефективного фінансового управління основними напрямками й аспектами діяльності суб'єктів господарювання і вмілим управлінням нею щодо забезпечення платоспроможності, прибутковості та фінансової стійкості як у короткостроковому, так і в довгостроковому періодах. Цьому сприяє розроблення обґрунтованої фінансової політики підприємства, яка базується на плануванні, ресурсному збалансуванні, всебічному аналізі й контролі за її реалізацією. Необхідність оцінки, аналізу й управління фінансовим станом викликана збитковістю та неплатоспроможністю значної кількості вітчизняних підприємств, незадовільною структурою їх капіталу. Реальне відображення фінансового стану суб'єктів господарювання досить часто на практиці ускладнюється недосконалими методичними підходами до його оцінки. Ці проблеми є актуальними для підприємств України незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності. Таким чином, вітчизняні суб'єкти підприємницької діяльності з метою виходу з кризи (особливо фінансової), в першу чергу, повинні звернути увагу на підвищення ефективності управління власним фінансовим станом.

Загальна характеристика роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків.

У першому розділі досліджено і узагальнено теоретичні та методичні аспекти фінансового стану підприємства.

У другому розділі здійснено аналіз ефективності управління фінансовим станом на ПП «Оліяр».

У третьому розділі визначен. напрями підвищення ефективності управління фінансовим станом на підприємстві ПП «Оліяр»

У процесі написання дипломної роботи здобувачем опрацьовано достатню кількість наукових праць, джерел статистичної інформації.

До недоліків в роботі слід віднести: Оформлення дипломної роботи має незначні порушення. Однак наведені недоліки не впливають на загальний зміст роботи.

Наукова і практична значимість роботи. Запропоновані у роботі пропозиції щодо забезпечення розвитку організації можуть бути використані на практиці

вітчизняними підприємствами. Результати дослідження дозволять компаніям ефективно конкурувати незважаючи на особливості зовнішнього середовища.

Рівень підготовки здобувача вищої освіти дав можливість самостійно опанувати різні інформаційні джерела, використати їх в своїй роботі та зробити обґрунтовані висновки.

Відношення здобувача вищої освіти до виконання та загальна оцінка роботи. Дипломна робота є завершеним дослідженням. Виконана послідовно і логічно; завдання, які були поставлені в роботі Андросенко Д. О. виконав. Дипломна робота на рецензування науковому керівнику подана вчасно. За своїм змістом та структурою вона відповідає встановленим вимогам, може бути представлена на захист перед ДЕК та заслуговує «відмінної» оцінки.

Керівник випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи Н. О. Ружинська, к.е.н., доцент

Висновок кафедри про випускну кваліфікаційну (дипломну) роботу

Випускна кваліфікаційна (дипломна) робота здобувача вищої освіти Андросенко Давида Олександровича після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від 22.12.23 № 3 допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування Л. В. Слюсарева, д.е.н., професор

РЕЦЕНЗІЯ
на випускну кваліфікаційну (дипломну) роботу
здобувача вищої освіти Державного податкового університету
Андросенка Давида Олександровича
на тему: «Підвищення ефективності управління фінансовим станом на підприємстві»

Актуальність теми. Управління підприємством – це складний процес, що потребує постійного контролю за діяльністю підприємства з метою підвищення ефективності його функціонування, а також визначення перспектив його розвитку. Проблема аналізу фінансового стану підприємства та його оцінки є актуальною і сьогодні, оскільки, з одного боку, він є результатом діяльності підприємства, тобто його досягнення, а з другого – визначає передумови розвитку підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів та їх практичне значення полягає, в тому, що у роботі на основі супутніх розрахунків було запропоновано шляхи удосконалення ефективності управління фінансовим станом на підприємстві ПП «Оліяр».

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. У роботі на достатньому рівні розкрито теоретичні основи фінансового стану підприємства; проаналізовано показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності підприємства «Оліяр» протягом 2020-2022 рр.; визначено шляхи покращення фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, установи, організації, МФУ України. Практична цінність роботи полягає в обґрунтуванні доцільності впровадження пропозицій щодо підвищення ефективності управління фінансовим станом ПП «Оліяр».

Наявність недоліків. Робота містить низку зауважень стилістичного характеру та в частині оформлення. Відсутність прописаної у вступі наукової новизни дипломної роботи, недостатня обґрунтованість загальних висновків.

Загальний висновок і оцінка. Загалом, випускна кваліфікаційна (дипломна) робота відповідає встановленим вимогам, допускається до публічного захисту та може претендувати на позитивну оцінку.

Рецензент

Марина СКОРИК,
завідувач кафедри економічної політики та сталого розвитку

«10» січня 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП……..5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА…….8
1.1. Фінансовий стан: сутність, принципи та значення……8
1.2. Методичні підходи до визначення фінансового стану діяльності підприємства……..…13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ (за матеріалами ПП «Оліяр»)……...19
2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства…….19
2.2. Аналіз показників ліквідності, платоспроможності та ділової активності підприємства……..……27
2.3. Дослідження фінансової стійкості та рентабельності підприємства ПП «Оліяр»……...……33
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПП «ОЛІЯР»…….39
3.1. Діагностика ймовірності настання банкрутства підприємства……..39
3.2. Шляхи покращення фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану……....44
ВИСНОВКИ……...…49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….....52

ВСТУП

Актуальність дослідження. Підвищення ефективності управління фінансовим станом підприємства є одним із найбільш важливих функціональних напрямів системи ринкового управління, яка досить тісно пов’язана з іншими системами менеджменту. Аналіз та контроль фінансового стану підприємства є вагомим елементом у системі управління та прийняття рішень. З метою уникнення і попередження негативних кризових явищ на підприємстві необхідно систематично здійснювати діагностику фінансового стану. Це в свою чергу сприятиме ефективному веденню господарської діяльності, а також якісного, своєчасного і ефективного управління підприємством. Тому діагностика фінансового стану важлива як для менеджерів управління, постачальників, інвесторів, так і для органів державної влади й кредиторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Основний внесок у розробку теоретичних і методичних основ управління фінансовим станом вітчизняних підприємств внесли науковці: Бражна, Л. В., Коломієць Н. О., Павліченко В. М., Заніздра В.С., Мельник Т.А., Лук’янова В.В., Лабунець О.О., Погребняк А. Ю., Швець Ю. О. Мартинюк Н. Б. та ін та ін. Аналіз фахової економічної літератури свідчить про необхідність різноманітних трактувань поняття фінансового стану, фінансового положення підприємства, про відсутність єдиної думки щодо групування та аналітичної оцінки показників фінансового стану, саме тому віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних й зарубіжних науковців, слід зазначити, що проблема пошуку нових напрямів удосконалення фінансової діяльності підприємства в умовах кризових ринкових перетворень потребує подальшого науково-практичного дослідження. В значній мірі це зумовлено трансформаційними процесами в Україні, направленими на досягнення міжнародних стандартів економічної діяльності.

Метою дипломної роботи є дослідження підвищення ефективності та управління фінансовим станом на підприємстві.

Завдання дипломної роботи:

- розглянути сутність, принципи та значення фінансового стану підприємства;
- дослідити методичні підходи до визначення фінансового стану діяльності підприємства
- визначити загальну характеристику підприємства ПП «Оліяр»;
- проаналізувати показники ліквідності, платоспроможності та ділової активності підприємства;
- дослідити фінансову стійкість та рентабельність підприємства ПП «Оліяр»;
- провести діагностику ймовірності настання банкрутства підприємства;
- виявити шляхи покращення фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовим станом на ПП «Оліяр».

Базою дослідження є ПП «Оліяр».

Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні аспекти підвищення ефективності управління фінансовим станом на підприємстві.

Методи дослідження. Під час виконання випускної кваліфікаційної роботи було використано кілька наукових методів проведення досліджень, а саме такі: метод аналізу та синтезу (для розкриття сутності теоретичних засад фінансового стану підприємства); метод узагальнення (для обґрунтування методичних підходів до визначення фінансового стану діяльності підприємства); метод статистичного аналізу (в процесі проведення аналізу господарської діяльності підприємства); метод групування; схематичний, табличний та графічний методи задля кращого наочного представлення

одержаних результатів оцінки фінансового стану досліджуваного підприємства.

Інформаційним забезпеченням дослідження є дані фінансової звітності підприємства ПП «Оліяр», матеріали навчальних посібників та фахових економічних наукових статей, Інтернет-ресурси.

Практичне значення отриманих результатів. Висновки і пропозиції роботи знайшли конкретну реалізацію в управлінні фінансовим станом ПП «Оліяр».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансовий стан: сутність, принципи та значення

В кризових умовах розвитку ринкової економіки необхідно оперативно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього оточення, що безпосередньо впливає на рентабельність діяльності підприємства. Аналіз й контроль фінансового стану підприємства являється базисом для визначення результативності діяльності підприємства та вагомим процесом управління підприємством. Для ухилення та попередження негативних кризових явищ на підприємстві потрібно систематично здійснювати аналітичну оцінку фінансового стану підприємства. Саме тому для ведення ефективної господарської діяльності потрібне якісне, організоване, своєчасне та ефективне управління.

Фінанси підприємств являють собою вагому ланку фінансової системи країни, адже саме вони утворюють базові джерела фінансових ресурсів – валовий внутрішній продукт та національний дохід. Оцінка фінансового стану підприємства є дуже важливим елементом у системі менеджменту та прийняття рішень. І такий проведений аналіз становить інтерес для керівної ланки управління, постачальників, кредиторів, інвесторів, органів державної влади тощо.

Тому вагома роль якісного та своєчасного аналізу фінансового стану з кожним роком підвищується, через важливість реальної оцінки підприємства для прийняття управлінського ефективного рішення. Дослідженням питань щодо трактування сутності поняття фінансового стану займалося багато вітчизняних та міжнародних науковців, проте єдиного значення сутності поняття й досі немає. Тому ґрунтовне дослідження сутності терміну «фінансового стану» є актуальним для систематизації різних точок зору щодо даного поняття.

Розглянемо наукові підходи до визначення поняття «фінансового стану» в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Визначення поняття «фінансовий стан підприємства»

Науковці	Характеристика
М. Заюкова, А. Ковальчук [1]	Фінансовий стан є однією із найважливіших характеристик економічної діяльності підприємства як у зовнішньому, так і в внутрішньому середовищі, яка знаходить своє місце у комплексі груп показників щодо конкурентних переваг підприємства, рентабельності компанії, комерційного розрахунку (основи стійкої роботи підприємства) та виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком, іншими установами, фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства
Н. Коломієць, В. Павличенко, О. Коломієць [2]	Фінансовий стан являє собою здатність підприємства фінансувати свою господарську діяльність. Це характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, які потрібні для нормального існування підприємства, доцільністю їх розміщення й ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними і фізичними особами, платоспроможністю й фінансовою стійкістю.
І. Косарєва, М. Хохлов, В. Бірюкова [3]	Фінансовий стан підприємства – це система фінансових відносин, які характеризуються набором показників, що відображають розміщення, наявність і використання фінансових ресурсів підприємства, а також його конкурентні переваги та спроможність підприємства фінансувати свою діяльність.
Т. Косова [4]	Фінансовий стан підприємства є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, що визначається сукупністю чинників, що пов'язані зі звичайною діяльністю підприємства
А. Семенов, Ю. Беженар [5]	Фінансовий стан являє собою економічне поняття, комплексну категорію, відображає фінансову здатність підприємства й сукупність відповідних показників, характеризує різні основи фінансово-господарської діяльності
О. Титаренко[6]	Фінансовий стан підприємства - це якісна характеристика діяльності підприємства, об'єктом фінансового управління й результатом фінансово-господарської діяльності, необхідними для нормального функціонування підприємства, відображає стан забезпеченості фінансовими ресурсами, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання й вимірюється сукупністю показників, які характеризують загальні результати діяльності підприємства в сучасних умовах і визначає перспективний розвиток
О. Томілін, А. Лесюк [7]	Фінансовим станом характеризується економічна категорія, що відображає наявність, розміщення й ефективне використання активів, власного та позичкового капіталу на відповідну дату.

Джерело: систематизовано автором

Проаналізувавши трактування сутності поняття «фінансовий стан підприємства» науковцями, ми дійшли висновку, що це система фінансових відносин, яка характеризується сукупністю відповідних показників, що відображають розміщення, наявність та використання фінансових ресурсів підприємства, а також його конкурентні переваги та спроможність підприємства забезпечувати свою діяльність.

Велика кількість аналітиків, визначаючи термін «фінансовий стан», відзначають, що він залежить від усіх активів, зобов'язань та власного капіталу, яким володіє підприємство, тобто від їхньої структури й обсягу. Протягом дослідження було визначено та систематизовано елементи системи фінансового капіталу підприємства й напрями його фінансової діагностики (рис. 1.1.).

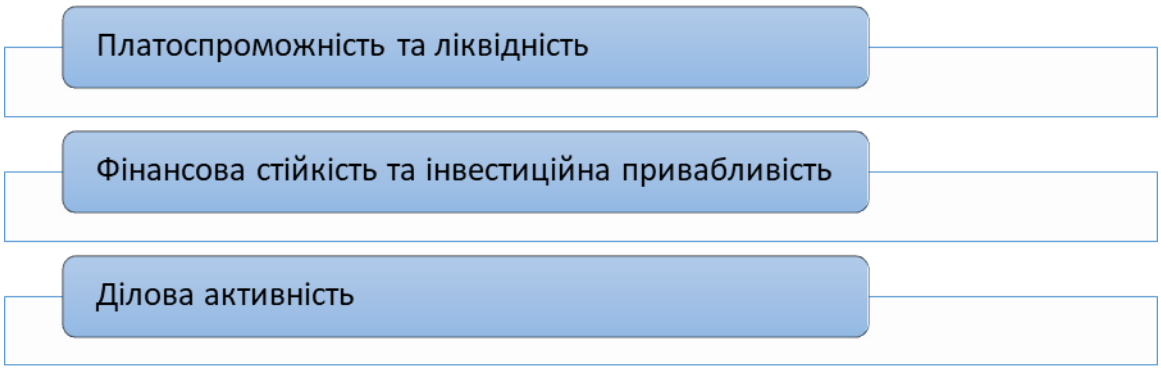

Рис. 1.1. Елементи фінансового стану підприємства

Джерело: побудовано автором за даними [8]

Фінансовий стан підприємства, в основному, залежить від результатів його виробничої, господарської, комерційної та фінансової діяльності. Тому на нього мають вплив всі визначені види діяльності підприємства. Як правило, чим більш підвищені показники обсягу виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг та нижча собівартість, тим вища рентабельність підприємства, а це позитивно впливає на його фінансовий становище. Проте

неможливо відділяти фінансовий стан від його системного аналізу, оскільки лише шляхом визначення динаміки розвитку підприємства можливо досягати позитивних перевтілень в управлінні фінансовим станом підприємства.

Аналіз фінансового стану підприємства передбачає не лише використання багатьох методів та прийомів оцінювання, але й дотримання відповідних принципів. Базові загальноприйняті принципи діагностики фінансового стану підприємства зображено на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Загальноприйняті принципи діагностики фінансового стану підприємства

Джерело: побудовано автором за даними [9]

Як видно із рис.1.2., у фаховій науковій літературі виділяють п’ять загальноприйнятих принципів. Розглянемо кожен із цих принципів для визначення його ролі саме у діагностиці фінансового стану [10].

Принцип своєчасності, який свідчить про потребу в проведенні діагностики до настання кризової ситуації підприємства, тобто до появи перших ознак банкрутства, при цьому потрібно враховувати динамічну діяльність підприємства в умовах нестабільності.

Принцип науковості визначає те, що діагностика проводиться на базі науково-обґрунтованих методів, принципів, понять та закономірностей.

Принцип точності – це відповідність цілям, головній меті і вимогам, що ставляться до процесу діагностики фінансового стану підприємства.

Принцип об'єктивності означає, що діагностику необхідно проводити за розробленою і затвердженою програмою досліджень, за чітко визначеними етапами й параметрами. А також у процесі діагностики потрібно використовувати тільки обґрунтовані факти, методи і заходи для зменшення неточності аналізу та мінімізації впливу чинника суб'єктивізму.

Принцип автентичності – це необхідно проводити діагностику на основі первинної, достовірної інформації із внутрішнього і зовнішнього середовища.

Разом із дотриманням відповідних принципів діагностики фінансового стану підприємства важливо неухильно дотримуватися законів логіки. Базовими формами осмислення діагностики фінансового стану підприємства є визначеність, послідовність, несуперечність і обґрунтованість[11].

Відповідні властивості логіки діагностики фінансового стану підприємства розриваються чотирма головними законами теорії логічності.

Таким чином, можна визначити, що фінансовий стан підприємства – це одна з головних характеристик діяльності виробничого підприємства, а пошук напрямів покращення фінансового стану являється важливою складовою управлінської діяльності підприємства. Для поліпшення фінансового стану підприємства необхідно підвищувати продуктивність праці робітників, нарощувати обсяги виробництва, захопити якомога більшу частку на ринку, зменшувати витрати на виробництво продукції, розширювати асортимент продукції та підвищувати її якість, з максимальною віддачею використовувати різноманітні ресурси, грамотно будувати договірні відносини з постачальниками й покупцями, вести раціональну маркетингову політику.

1.2. Методичні підходи до визначення фінансового стану діяльності підприємства

Серед багатьох досліджених методів діагностики фінансового стану підприємства найбільш поширеним є аналіз фінансового стану на основі використання фінансових коефіцієнтів і показників, бо саме вони мають високу точність результатів, за умови правильної їх розшифрування.

У науці економічного напряму налічується більше 170 видів відносних аналітичних показників, що можна розрахувати на основі фінансової звітності підприємства. Проте при виборі показників для аналізу фінансового стану необхідно керуватися головною метою та завданнями, що потрібно вирішити за допомогою даного аналізу [13].

Також для одержання реальних висновків про фінансовий стан на основі аналізу показників потрібно зіставляти одержані значення із нормативними та середніми значеннями показників.

Для дослідження фінансового стану підприємства найчастіше використовують п’ять груп показників:

1. Показники майнового стану.
2. Показники фінансової стійкості
3. Показники ліквідності та платоспроможності.
4. Показники рентабельності.
5. Показники ділової активності.

При проведенні аналізу майнового стану підприємства можна зробити оцінку складу, структури, динаміки майна і джерел формування капіталу підприємства в аналізованому періоді. Інформаційною базою для значення аналізу майнового стану підприємства є форма 1 - «Баланс», а також примітки до фінансової звітності, звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію [14].

Для того, щоб провести аналіз майнового стану підприємства варто розпочати із дослідження капіталу підприємства через визначення змін

протягом досліджуваного періоду. При цьому розглядаються і активи, і пасиви підприємства. Позитивний майновий стан підприємства характеризується підвищенням валюти балансу, перевищенням обсягів приросту оборотних активів над необоротними активами, перевищення обсягів приросту власного над позиковим капіталом. Для ретельної діагностики майнового стану підприємства використовують вертикальний та горизонтальний аналізи, а також відносні показники. При оцінці вертикального аналізу можна визначити структуру майна підприємства і джерела його формування. Горизонтальний аналіз майнового стану полягає у побудові аналітичних таблиць, де абсолютні показники доповнюються відносними темпами приросту.

Вагомою складовою аналізу фінансового стану підприємства являється дослідження його фінансової стійкості. Фінансова стійкість можна охарактеризувати відповідною часткою власного капіталу підприємства у складі джерел фінансування. Також під фінансовою стійкістю підприємства визначають незалежність підприємства від зовнішніх джерел та формування запасів за рахунок стійких джерел фінансування [17].

Фінансово стабільне підприємство одержує доходи і вчасно розраховується за своїми зобов’язаннями. Базою фінансової стійкості підприємства є раціональна організація й використання оборотних активів. Оцінка показників фінансової стійкості відбувається шляхом аналізу абсолютних і відносних показників фінансової стійкості.

Наступна група показників здійснення діагности - ліквідність та платоспроможность, що характеризують фінансовий стан підприємства, його потенційні та наявні можливості. Ліквідність означає здатність підприємства безперевно, своєчасно і в повному обсязі виконувати всі свої грошові зобов'язання.

Платоспроможність характеризує здатність підприємства розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями за рахунок існуючих грошових коштів [15].

Аналітична оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства здійснюється за двома потенційними напрямами, аналізом коефіцієнтів ліквідності, за аналізом ліквідності балансу. Активи залежно від ступеня їх ліквідності поділяють на наступні групи:

А1 – високоліквідні активи - характеризують належність грошей та їх еквівалентів й поточних фінансових інвестицій (Ф 1, р.1160 + р. 1165).

А2 – активи, які швидко реалізуються, якщо включають поточну дебіторську заборгованість (Ф1, р.1120+р.1125+р.1155).

А3 – активи, які повільно реалізуються, до них належать витрати майбутніх періодів, запаси, поточні біологічні активи, інші оборотні активи і необоротні активи утримувані для продажу та групи вибуття (Ф1, р. 1100+ р.1110+р.1170+р.1190+ р.1200)

А4 – активи, які важко реалізуються, до яких можна віднести необоротні активи (Ф1, р. 1095) [16].

Відповідно пасиви, залежно від періоду погашення зобов’язань поділяються на наступні групи:

П1 – негайні пасиви, до яких відносять різні види поточної кредиторської заборгованості, доходи майбутніх періодів, поточні забезпечення, інші поточні зобов’язання (Ф1, р. 1615 + …+ р.1700).

П2 – короткострокові пасиви, до яких відносять короткострокові кредити банків, векселі видані і поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями (Ф1, р. 1600 + р. 1605 + р. 1610).

П3 – довгострокові пасиви, до яких відносяться довгострокові зобов’язання й забезпечення підприємства (Ф1, р. 1595)

П4 – постійні пасиви, до яких відносять власний капітал (Ф1, р.1495) [16].

Ліквідність балансу може характеризувати рівень покриття зобов’язань підприємства його активами. Баланс буде вважатися абсолютно ліквідним, якщо виконуються такі умови:

$$А1 \geq П1$$

$$А2 \geq П2$$

$$А3 \geq П3$$

$$А4 \leq П4$$

Нерівність А4 ≤ П4 свідчить про дотримання мінімальної умови фінансової стійкості, тобто наявності власних коштів для формування оборотних активів.

У табл. 1.2. наведено відносні показники ліквідності і платоспроможності підприємства, їх розрахунок, нормативне значення й сутність.

Таблиця 1.2.

Відносні показники ліквідності та платоспроможності

Показник	Метод розрахунку	Нормативне значення	Сутність
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Відношення високоліквідних активів до суми негайних та короткострокових пасивів. А1 / (П1+П2)	0,2 – 0,35	Буде характеризувати платоспроможність підприємства на дату балансу. А також відображає, яка частина зобов'язань може бути сплачена терміново
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Відношення суми високоліквідних активів, та активів, які швидко реалізуються до суми негайних та короткострокових пасивів. (А1+А2) /(П1+П2)	1-2	Означає перспективну платоспроможність підприємства за умови своєчасного погашення дебіторської заборгованості.
Коефіцієнт загальної ліквідності	Відношення суми високоліквідних активів, та активів, які швидко реалізуються і активів, які повільно реалізуються до суми негайних і короткострокових пасивів. (А1+А2+А3)/(П1+П2)	0,5-0,7	Означає достатність ресурсів підприємства для погашення його поточних зобов'язань.

Джерело: систематизовано автором за даними [17]

Оцінка показників рентабельності являється однією із складових елементів оцінки фінансового стану підприємства. За результатами оцінки показників рентабельності необхідно охарактеризувати прибутковість і ефективність роботи підприємства [18].

Рентабельність – це відносна характеристика діяльності підприємства, яка комплексно відзначає ефективність використання ним матеріальних, трудових і фінансових ресурсів[19].

Останньою групою показників для аналізу фінансового стану є оцінка показників ділової активності.

Ділова активність характеризує всю поточну господарську діяльність, що спрямована на прискорення швидкості обороту капіталу підприємства [21].

Аналітична оцінка показників ділової активності здійснюється за двома шляхами:

- аналіз тенденцій загальних показників діяльності підприємства;
- аналіз результативності використання ресурсів підприємства.

До тенденцій загальних показників діяльності підприємства належать чистий прибуток, чистий дохід та інвестований капітал.

Показники оборотності відображають найбільше рівень ділової активності, що показують скільки припадає чистої виручки на одиницю фінансових ресурсів чи активів. Нормативних значень для показників ділової активності не встановлюють, тому що загально прийнято, що чим менші періоди обертання, тим швидше вивільняються кошти та розширюються можливості підприємства для подальшого їх використання в перспективі.

Проведення діагностики фінансового стану підприємства є дуже важливим етапом в управлінні підприємством. Адже здійснення оцінки фінансового стану дає можливість виявити проблеми і недоліки у господарській діяльності підприємства. Разом із тим, необхідно визначити причини таких проблем для того, щоб раціонально і ефективно приймати управлінські рішення в перспективі.

Таким чином, фінансовий стан являє собою сукупність системи елементів фінансової діяльності, які відображають виробничу та господарську діяльність підприємства і характеризується системою показників на певний період часу. В процесі діагностики фінансового стану важливо дотримуватися як загальноприйнятих принципів так і законів логіки. Найчастіше для аналізу фінансового стану підприємства використовують горизонтальний і вертикальний аналіз, а також факторний та порівняльний аналізи, аналіз відносних показників. Проте серед усіх досліджених нами методів діагностики фінансового стану найбільш поширеним є аналіз фінансового стану підприємства на основі використання фінансових коефіцієнтів і показників, адже саме вони мають високу точність результатів, за умови правильної їх реалізації.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ (за матеріалами ПП «Оліяр»)

2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства

ПП «Оліяр» – це приватне підприємство, що наразі являється одним з найбільших в Україні виробників рослинної олії. Це підприємство було створено у 2003 р. з ціллю забезпечення населення нашої країни високоякісною олійною продукцією українського виробництва, а також здійснення торгівельної діяльності на території України та закордоном. Головною метою діяльності ПП «Оліяр» є випуск конкурентоспроможної продукції, яка є безпечною для вживання людиною та екологічно чистою, відповідає вимогам і запитам вітчизняного та світового ринку, чого можна досягти лише на базі розвитку, модернізації виробництва та забезпечення зростання ступеня його екологічної безпеки.

Офіс ПП «Оліяр» знаходиться у Львові, а виробничі потужності підприємства – у селі Ставчани, Львівської області. Виробничі потужності включають в себе: завод рафінації та дезодорації, олійноекстракційний завод, цех фасування. За виробничою потужністю підприємство посідає 3-є місце в Україні поміж виробників рафінованої соняшникової олії.

У 2005 р. було здійснено реконструкцію виробничих потужностей підприємства із дезодорації та рафінування соняшникової олії, налаштовано вінтеризацію (виморожування), фільтрацію та наступне фасування олії, а також збудовано цех фасування олії у ПЕТ-тару. 2012 р. став початком будівництва нового олійноекстракційного заводу ПП «Оліяр» у селі Ставчани, а його відкриття відбулось у вересні 2013 р. У цей період розпочато переробку насіння ріпаку, а вже з листопада цього ж року – також і переробку сої. У 2022 р. потужність підприємства по виготовленню олії рафінованої дезодорованої було збільшено до 350 т/добу. На заводі дезодорації та рафінації ПП «Оліяр» відбувається виготовлення рафінованих рослинних олій, які продаються як наливом, так і в фасованому вигляді.

Місткість елеватора складає 163000 м3. На новому заводі також працює елеватор ємністю 43000 м3 задля зберігання насіння олійних культур. Окрім цього, підприємству ще має у власності великий елеваторний комплекс по прийому, зберіганню та відвантаженню насіння олійних і зернових культур ємністю 119088 м3 з виходом на залізницю в Пустомитах, що знаходиться на відстані 7 км від головного заводу. Окрім даного комплексу, цехів рафінації та фасування, на ПП «Оліяр» розташовані складські приміщення та склади для формування оперативного щоденного запасу продукції. ПП «Оліяр» являється єдиним в Україні підприємством, яке вперше успішно виконало рафінування ріпакової олії, та постачає цей продукт в ряд європейських країн.

Потужності цього підприємства по переробці сировини та виробництву окремих видів продукції показано в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Технічні характеристики виробничих потужностей ПП «Оліяр» станом на кінець 2022 р.

№ п/п	Показники	Значення, т/добу
1	Потужність по переробці насіння соняшника	1200
2	Продуктивність з переробки насіння ріпаку	1300
3	Продуктивність з переробки макухи соняху	650
4	Потужність по переробці насіння сої	700
5	Потужність виробництва рафінованої соняшникової олії (дезодорованої вимороженої марки «П»)	350

Джерело: складено за [25].

Наразі технологічний процес виготовлення продукції на обох заводах ПП «Оліяр» максимально автоматизований, а це гарантує його клієнтам відмінну якість продукції. На потужностях підприємства встановлено новітнє обладнання передових світових виробників, яке дозволяє забезпечити високі показники якості та продуктивності, оптимальний рівень енергозбереження, мінімізацію негативного екологічного впливу. Для виготовлення продукції застосовується сировина вітчизняного виробництва, яка проходить дуже

ретельний лабораторний контроль. Для цього підприємство має власну сертифіковану лабораторію.

Загальна кількість працівників ПП «Оліяр» наприкінці 2022 року становила 597 чол., що на 22 особи більше, ніж у 2020 р., але на 11 осіб менше, порівняно з 2021 р. (табл. 2.2). У 2022 р. відносно 2020 р. відбулись зміни структури працівників досліджуваного підприємства, а саме – зросла чисельність працівників робітничих спеціальностей на 53 особи, або на 17,26 % та скоротилась чисельність спеціалістів на 29 осіб, або на 16,02 %. При цьому чисельність працівників адміністративного підрозділу мало скоротилась – лише на 2 особи, тобто на 2,3 %. У 2022 р. відносно минулого року також відбулось незначне скорочення чисельності спеціалістів (на 3,8 %) та працівників робітничих спеціальностей (на 1,37 %).

Таблиця 2.2

Динаміка чисельності працівників ПП «Оліяр» у 2020-2022 рр., осіб

Показник	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2020		Відхилення 2022/2021	
				+/-	у %	+/-	у %
Всього працівників, з них:	575	608	597	22	3,83	-11	1,81
– працівники адміністративного підрозділу	87	85	85	-2	2,30	0	0,0
– спеціалісти	181	158	152	-29	16,02	-6	3,80
– працівників робочих спеціальностей	307	365	360	53	17,26	-5	1,37

Джерело: складено та розраховано за [25].

Головний вид господарської діяльності ПП «Оліяр» – це виготовлення соняшникової олії (рафінованої та нерафінованої, фасованої), нерафінованої ріпакової олії, гранульованого і негранульованого шроту ріпакового та соняшникового, фосфатидного концентрату (ріпакового, соняшникового). На території України дане підприємство відоме як виробник соняшникової олії під наступними торговими марками: ТМ «Майола», ТМ «Оліяр», ТМ «Майола екстра», ТМ «Олія родинна» та ТМ «Сонячна». Відзначимо, що соняшникова олія ТМ «Майола» удостоїлася знаку якості «Вища проба».

Враховуючи нарощування виробничих потужностей та обсягів виробництва продукції підприємства, сумарна виручка від реалізації продукції ПП «Оліяр» у 2022 р., порівняно з 2020 р., зросла на 4874022 тис. грн., або на 102,5 %, що наочно показано в табл. 2.3. Таке суттєве зростання виручки перш за все було забезпечено за рахунок зростання виручки від реалізації лушпиння соняшникового – на 362,68 %, олії соняшникової фасованої – на 310,66 %, олії соняшникової рафінованої наливом – на 122,17 %. У 2022 р. ПП «Оліяр» розпочало продаж насіння ріпаку, але припинило реалізацію ріпакового шроту. У 2022 р. найбільшу частку у сукупній виручці від реалізації продукції становили виручка від продажу таких видів продукції як: олії соняшникової фасованої – 35,63 %, олії соняшникової рафінованої наливом – 30,88 %, олії соняшникової нерафінованої наливом – 15,0 %. Тобто, від продажу соняшникової олії в усіх видах підприємство отримує 81,51 % доходу від реалізації продукції. Відносно 2021 р. у 2022 році виручка від реалізації продукції також зросла – на 3060031 тис. грн., або на 46,58 %.

Таблиця 2.3

Величина виручки від продажу за видами готової продукції ПП «Оліяр» у 2020-2022 рр., тис. грн.

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення 2022р./2020р.		Відхилення 2022р./2021р.	
				+/-	у %	+/-	у %
Обсяг виручки від реалізації:							
– олії соняшникової рафінованої наливом	1338505	1240836	2973804	1635299	122,17	1732968	139,66
– олії соняшникової нерафінованої наливом	977931	1339790	1443638	465707	47,61	103848	7,75
– олії соняшникової фасованої	835508	1587725	3431168	2595660	310,66	1843443	116,11
– олії ріпакової нерафінованої	729840	1189087	61452	-668388	91,58	-1127635	94,83
– насіння ріпаку	–	–	362471	362471	100,0	362471	100,0
– соняшникового шроту	570091	832662	981519	411428	72,17	148857	17,88
– лушпиння соняшникового	21554	47794	99726	78172	362,68	51932	108,66
– ріпакового шроту	242394	284526	–	-242394	100,0	284526	100,0
– фосфатидного	–	20321	211292	211292	100,0	190971	939,77

концентрату соняшникового							
– інших товарів	39203	46597	63978	24775	63,20	17381	37,3
Разом обсяг виручки від реалізації продукції	4755026	6569017	9629048	4874022	102,50	3060031	46,58

Джерело: таблицю складено та виконано розрахунки за [25].

Для поставки продукції автотранспортом досліджуване підприємство користується власним автопарком. Зазначимо, що ПП «Оліяр» має власну транспортну компанію, а саме «ТрансСервіс-1». Станом на сьогодні автопарк цієї компанії складає більш як 600 автомашин, в тому числі й новітні спеціалізовані автоцистерни, самоскиди та тентові напівпричепи самоскиди визнаних європейських виробників.

ПП «Оліяр» реалізує продукцію не лише на ринку України, але й в багатьох країнах світу. Зокрема, у 2022 р. підприємство експортувало власну продукцію до 52 країн світу. Наведені у табл. 2.4 результати власних розрахунків структури доходу ПП «Оліяр» від продажу продукції в розрізі географічних сегментів ринку свідчать про те, що впродовж періоду 2020-2022 рр. основним ринком збуту був ринок країн Європи. На останній у 2022 р. припадало 75,90 % сукупного доходу від реалізації продукції. Від продажу продукції на українському ринку дане підприємство одержувало лише 19,94 % загального доходу у 2022 р. Враховуючи повномасштабні бойові дії на території нашої країни, частка доходу від продажу продукції в Україні у 2022 р. знизилась, порівняно з 2021 р., на 4,1 відсотк. пункти. Також варто відзначити, що у 2022 р. підприємство припинило продаж продукції на ринках СНД й вийшло на нові ринки – Південної Америки та країн Африки. Однак дохід від реалізації продукції на цих нових ринках становить зовсім малу частку у сукупному доході – лише 0,06 %.

Таблиця 2.4

Структура доходу від продажу готової продукції за географічними сегментами ПП «Оліяр» у 2020-2022 рр., тис. грн.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022/2020	Відхилення 2022/2021

				+/-	у %	+/-	у %
Європа	70,40	67,69	75,90	5,5	7,81	8,21	12,13
Україна	20,06	24,04	19,94	-0,12	0,60	-4,1	17,05
Середній Схід	–	0,85	3,87	+3,87	100,0	3,02	355,29
СНД	4,93	3,04	–	-4,93	100,0	-3,04	100,0
Азія	1,80	0,32	0,04	-1,76	97,78	-0,28	87,5
США	2,81	4,06	0,19	-2,62	93,24	-3,87	95,32
Південна Америка	–	–	0,04	+0,04	100,0	+0,04	100,0
Країни Африки	–	–	0,02	+0,02	100,0	+0,02	100,0
Всього дохід	100,00	100,00	100,00	–	–	–	–

Джерело: розраховано та складено за [25].

Для 2022 р. характерним було пристосування вітчизняного ринку соняшникової олії до нових ланцюгів постачання, що зумовлено військовими діями на значній території нашої країни. Адже до цих подій велика частина агро-холдингів значною мірою були орієнтовані на експорт морським транспортом, що став неможливим з початку російського вторгнення. В даному контексті значною перевагою ПП «Оліяр» є його розташування поруч з кордонами країн Євросоюзу, зокрема й тому, що останні являються основними імпортерами виготовленої в Україні соняшникової олії. Завдяки цьому вдалося налагодити шляхи поставок продукції підприємства автомобільним транспортом. Однак це призвело до суттєвого зростання транспортних витрат, а також спричинило зміни у логістиці та обмеження, які останні несуть за собою. Разючий ріст цін у 2022 р. на продукцію переробки соняшнику спровокував помітний попит на неї впродовж року серед країн Європи, оскільки як окремі країни, так і компанії, були орієнтовані на створення суттєвих запасів цих продуктів в цілях уникнення у майбутньому дефіциту та до ще більшого зростання цін на продовольчі товари. Тобто, країни ЄС в цілях власної продовольчої безпеки рекордно наростили у 2022 р. об'єми переробки насіння соняшнику. А це вже у 2023 р. на фоні плавної стабілізації ринку зумовлює поступове зниження рівня біржових цін як на насіння соняшнику, так і на продукцію його переробки. Ще це спровокувало помітний відтік сировини на експорт, що відбувалось на

фоні скасування чи зменшення митних зборів на вітчизняну сільськогосподарську сировину.

Позитивним фактором в діяльності ПП «Оліяр» стало те, що жоден із об'єктів інфраструктури підприємства не зазнав істотної шкоди внаслідок бойових дій. Сировина, товари та готова продукція досліджуваного підприємства перебувають в безпечному стані та зберігаються належним чином. Водночас частина сировини, а саме соняшник урожаю 2021 р. в обсязі 2107,380 тон наразі перебуває на окупованій території Луганської обл. Це певною мірою негативно впливає на діяльність підприємства, як і інші макроекономічні фактори, зокрема такі як коливання національної валюти, висока інфляція, валютні обмеження та контроль, постійне й доволі різке підвищення цін на сировину, матеріали та послуги тощо.

Стосовно українського ринку збуту соняшникової олії відзначимо, що основними конкурентами досліджуваного підприємства є такі: ПрАТ «Дніпропетровський олійноекстракційний завод», ПрАТ «Полтавський олійно-екстракційний завод» та ТОВ «Дельта Вілмар Україна». Частка ПП «Оліяр» у виготовленні ріпакової олії на ринку України складає 27,7 %, а соняшникової рафінованої олії – 8,2 %. Це забезпечує 2 і 6 місце відповідно в рейтингу ТОП-5 і ТОП-10 виробників олії. На українському ринку ріпакової олії головними конкурентами ПП «Оліяр» є ТОВ «Дельта Вілмар Україна», ТОВ «Олсідз Блек Сі», ТОВ «Олійно-екстракційний завод Градолія» і ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат».

Доходи від продажу продукції слугують основним джерелом формування чистого прибутку ПП «Оліяр». Статистичні показники фінансових результатів діяльності цього підприємства відображено у табл. 2.5. Завдяки тому, що чистий дохід від продажу продукції зростав більш швидкими темпами, ніж витрати на виготовлення продукції, валовий прибуток підприємства зріс на 273,16 % у 2022 р., порівняно з 2020 р. і на 100,72 %, порівняно з 2021 р. Фінансовий результат підприємства від операційної діяльності у 2022 р. відносно 2020 р., зріс досить суттєво – на

1742107 тис. грн., або на 362,95 %. Відносно 2021 р. таке зростання становило 113,98 %. При цьому зменшився обсяг одержуваних підприємством інших фінансових доходів – на 12,95 % та інших доходів – на 100,0 % відповідно. Зокрема, у 2022 р. підприємство не отримувало доходів від здачі нерухомого майна в оренду.

Таблиця 2.5

Окремі показники фінансових результатів від діяльності ПП «Оліяр» у 2020-2022 рр., тис. грн. на кінець року

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022/2020		Відхилення 2022/2021	
				+/-	у %	+/-	у %
Виручка від реалізації продукції	4792654	6603601	9686638	4893984	102,11	3083037	46,69
Собівартість реалізованої продукції	4048252	5219698	6908836	2860584	70,66	1689138	32,36
Валовий прибуток	744402	1383903	2777802	2033400	273,16	1393899	100,72
Інші операційні доходи	72885	3231	380159	307274	421,59	376928	11665
Адміністративні витрати	67659	67232	107421	39762	58,77	40189	59,78
Витрати на збут	241226	258381	787558	546332	226,48	529177	204,8
Інші операційні витрати	28416	23062	40889	12473	43,89	17827	77,30
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток)	479986	1038459	2222093	1742107	362,95	1183634	113,98
Інші фінансові доходи	30450	21049	26508	-3942	12,95	5459	25,93
Інші доходи	140469	36249	–	-140469	100,0	-36249	100,0
Фінансові витрати	84821	783687	1152139	1067318	1258,3	368452	47,02
Інші витрати	372731	54	501645	128914	34,59	501591	100,0
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток)	193353	311986	594817	401464	207,63	282831	90,66
Витрати (дохід) з податку на прибуток	34803	56157	107067	72264	207,64	50910	90,66
Чистий прибуток	158550	255829	487750	329200	207,63	231921	90,65

Джерело: виконано розрахунки та складено за [25].

Загалом протягом 2020-2022 рр. діяльність ПП «Оліяр» була досить успішною та високо результативною, оскільки підприємство одержувало чистий прибуток. А у 2022 р., навіть не зважаючи на складні умови господарювання, величина чистого прибутку підприємства, порівняно з 2020

р., зросла на 329200 тис. грн., або на 207,63 %, а порівняно з 2021 р. – на 231921 тис. грн., або на 90,65 %. Це свідчить про досить добре налагоджений виробничий процес на підприємстві, систему збуту продукції та в цілому високий рівень менеджменту. Зростання величини одержуваного чистого прибутку керівництву ПП «Оліяр» вдалося досягти навіть в умовах зростання операційних витрат підприємства, що наочно показано в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Величина окремих видів операційних витрат ПП «Оліяр» у 2020-2022 рр., тис. грн. на кінець року

Елементи операційних витрат	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022/2020		Відхилення 2022/2021	
				+/-	у %	+/-	у %
Матеріальна витрати	3851161	4921122	6603229	2752068	71,46	1682107	34,18
Витрати на оплату праці	84075	86228	84110	35	0,00	-2118	2,46
Відрахування на соціальні заходи	10389	12601	12803	2414	23,24	202	1,60
Амортизація	147834	175257	164255	16421	11,11	11002	6,28
Інші операційні витрати	292094	373165	944522	652428	223,36	571357	153,11
Разом	4385553	5568373	7808919	3423366	78,06	2240546	40,24

Джерело: власні розрахунки за [25].

Результати здійснених розрахунків свідчать про те, що сукупні операційні витрати ПП «Оліяр» впродовж 2020-2022 рр. зростали, а саме збільшились на 78,06 % у 2022 р. відносно 2020 р. За окреслений період найбільш зросли такі елементи операційних витрат як: інші операційні витрати – на 223,36 % та матеріальні витрати – на 71,46 %. Щодо росту величини інших операційних витрат підприємства відмітимо, що причиною цьому слугувало перш за все передбачення витрат на формування резерву на запаси. Найбільше вплинули на зростання сукупних операційних витрат підприємства у 2022 р. це такі чинники як, різка девальвація гривні та прискорення інфляції внаслідок воєнних дій. Зростання цін на сировину, необхідну ПП «Оліяр» для виготовлення продукції, також відбулось під

впливом зменшення кількості зібраного українськими аграріями у 2022 р. насіння соняшнику, а саме – на 36 %, порівняно з довоєнним 2021 р.

Враховуючи непередбачуваність війни та швидкий характер зміни ситуації на ринку, керівництву ПП «Оліяр» потрібно здійснювати постійний моніторинг зовнішнього середовища та оперативно вживати всіх можливих заходів в цілях мінімізації будь-яких негативних наслідків, забезпечення й надалі стабільної ефективної діяльності підприємства. У наступному підрозділі випускної кваліфікаційної роботи проведемо оцінювання ділової активності, ліквідності та платоспроможності ПП «Оліяр».

2.2. Аналіз показників ліквідності, платоспроможності та ділової активності підприємства

Визначення стану ліквідності підприємства являється суттєвим елементом комплексної діагностики його фінансового стану. Адже коефіцієнти ліквідності дають змогу з’ясувати здатність підприємства погашати наявні короткострокові боргові зобов'язання, а також конвертувати наявні активи в грошові кошти. Найбільш поширеним серед дослідників підходом до оцінки стану ліквідності підприємства є той, що здійснюється на підставі розрахунку трьох коефіцієнтів ліквідності. Результати власних розрахунків цих коефіцієнтів ліквідності за даними фінансової звітності ПП «Оліяр» наочно відображено на рис. 2.1. Коефіцієнт поточної ліквідності досліджуваного підприємства впродовж всього аналізованого періоду відповідав нормативному значенню, яке встановлено в діапазоні 1–2. Це засвідчує той факт, що ПП «Оліяр» було спроможним погасити поточні зобов’язання виключно за рахунок його оборотних (поточних) активів. А підвищення коефіцієнта поточної ліквідності із значення 1,12 у 2020-2021 рр. до значення 1,78 у 2022 р. вказує на підвищення окресленої вище платіжної спроможності даного підприємства. Причиною такої динаміки стало те, що у 2022 р., порівняно з 2021 р., оборотні активи підприємства зросли на 35,42 %,

а поточні зобов’язання скоротились на 14,88 %. В цілому на підставі динаміки значень показника поточної ліквідності ПП «Оліяр» можна зробити висновок про адекватне управління поточними активами підприємства.

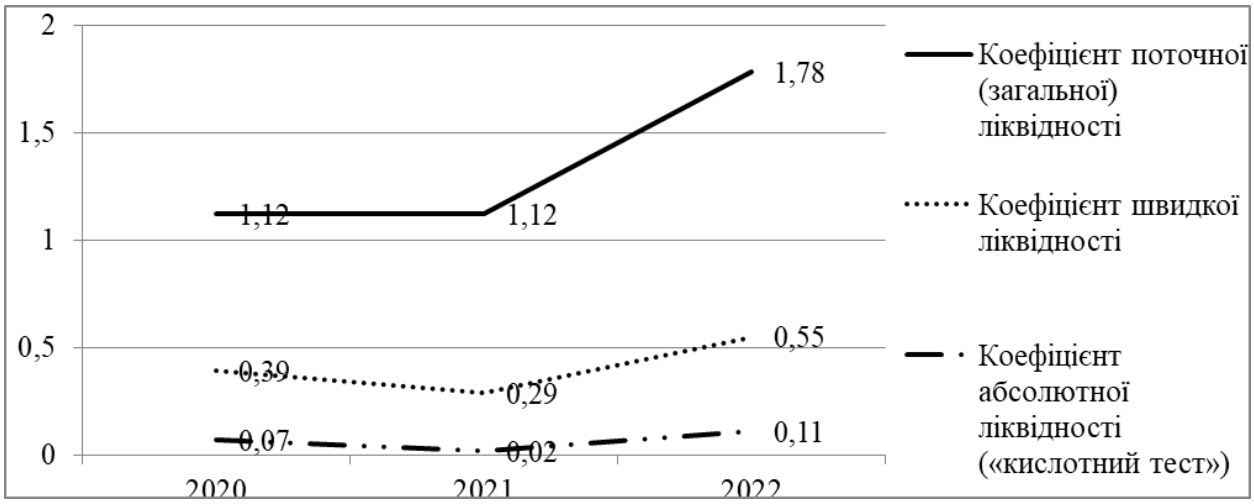

Рис. 2.1. Показники ліквідності ПП «Оліяр» у 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано на підставі власних розрахунків за [25].

Щодо коефіцієнта швидкої ліквідності, то значення останнього у 2020-2022 рр. було доволі низьким і не перебувало в рекомендованому діапазоні значень – між 0,6 і 1. Це означає, що на підприємстві не було достатнього обсягу швидко ліквідних видів активів для того, щоб погасити поточні зобов'язання, зокрема у випадку виникнення критичної ситуації. Однією із причин такого стану стало те, що у складі поточних активів досліджуваного підприємства значну частку становили запаси – 65,42 % у 2020 р., 65,09 % у 2021 р. і 74,16 % у 2022 р. Позитивним слід вважати динаміку підвищення значення цього коефіцієнта до рівня 0,55 у 2022 р.

Коефіцієнти абсолютної ліквідності за період 2020-2022 рр. також мали зростаючу динаміку, однак їх значення були вкрай низькими. Зокрема не відповідали рекомендованим значенням. Якщо експерти задають контрольний інтервал коефіцієнта абсолютної ліквідності на рівні 0,2–0,6, то кредитори найбільш бажаним рівнем вважають його значення більше 1. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності по ПП «Оліяр» на рівні 0,11 у 2022 р. вказує на те, що вкрай малу частину поточних зобов’язань

підприємство може моментально погасити за свої гроші. Також це свідчить про неадекватну систему управління дебіторською заборгованістю.

Важливою складовою комплексної діагностики фінансового стану підприємства виступає оцінка платоспроможності. Остання доповнює оцінювання ліквідності та характеризує спроможність підприємства виконувати свої довгострокові зобов'язання. Оцінити платоспроможність підприємства можна на підставі розрахунку відносних фінансових коефіцієнтів. Результати власних обчислень за даними фінансової звітності ПП «Оліяр» наведено на рис. 2.2.

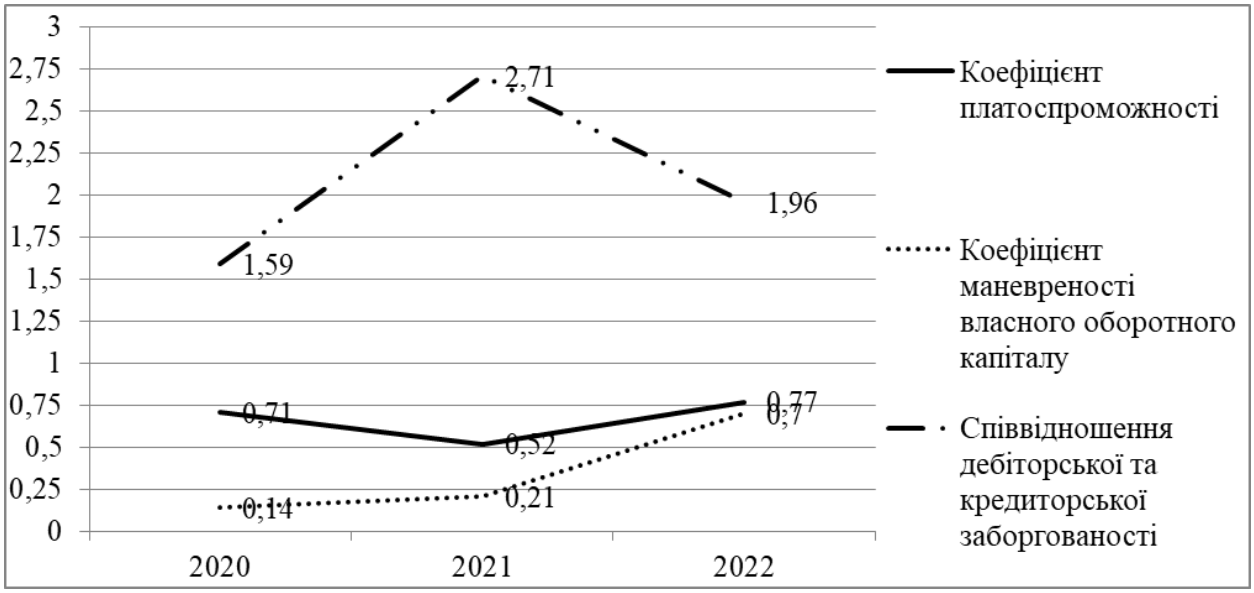

Рис. 2.2. Динаміка показників платоспроможності ПП «Оліяр» за період 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано на підставі власних розрахунків за [24].

Варто зазначити, що найвищий рівень платоспроможності ПП «Оліяр» був притаманний для 2022 р. і становив 0,77. Однак навіть цей рівень не наближений до оптимального співвідношення, яке становить 2:1. Тобто, впродовж аналізованого періоду досліджуване підприємство не можна вважати платоспроможним, оскільки наявного власного капіталу недостатньо для покриття усіх зобов'язань (довгострокових і поточних).

Зростаюча динаміка коефіцієнта маневреності власного оборотного капіталу від значення 0,14 у 2020 р. до значення 0,70 у 2022 р. є позитивною.

Більше того, в аналізований період рівень цього коефіцієнта відповідав рекомендованому значенню (діапазон від 0 до 1).

Щодо співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей ПП «Оліяр», то в аналізований період не було чіткої динаміки цього показника, й при цьому його значення не відповідало оптимальному рівню – 1. А це означає, що підприємство зобов'язане сплачувати свої борги перед кредиторами незалежно від того, чи повертають йому борги його дебітори, чи ні. Перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською значить відволікання коштів з господарського обороту, що в майбутньому може призвести до появи потреби в залученні дорогих банківських кредитів і позик для забезпечення поточної господарської діяльності підприємства. Позитивним фактором слід вважати зниження значення співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей по ПП «Оліяр» у 2022 р. відносно 2021 р. до рівня 1,96.

Наступним кроком проаналізуємо ділову активність ПП «Оліяр» шляхом розрахунку ряду коефіцієнтів. Результати представлено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Показники ділової активності ПП «Оліяр» за період 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення, +/-	
				2022/2020	2022/2021
Коефіцієнт оборотності активів	1,76	1,55	1,68	-0,08	0,13
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	9,92	17,40	13,26	3,34	-4,14
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	6,24	6,43	6,77	0,53	0,34
Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів	2,71	2,09	2,43	-0,28	0,34
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,43	2,96	2,69	0,26	-0,27
Середній термін погашення дебіторської заборгованості покупцями продукції, днів	15,06	14,79	11,62	-3,44	-3,17
Середній термін погашення кредиторської заборгованості постачальникам, днів	5,32	5,54	6,67	1,35	1,13

Джерело: виконано розрахунки та складено за [25].

Розрахункові значення показників ділової активності ПП «Оліяр» вказують на те, що зокрема коефіцієнт оборотності активів у 2020-2022 рр. не мав чіткої динаміки. Значення цього коефіцієнта у 2022 р. становило 1,68 та було вищим, порівняно з минулим роком. Тобто збільшилась кількість повних циклів виробництва і обігу за рік, що дозволило підприємству одержати більший ефект від діяльності у вигляді прибутку.

Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів у 2022 р. становив 2,43 і збільшився, порівняно з 2021 р. Хоча відносно 2020 р., значення коефіцієнта знизилось. Зростання даного коефіцієнта у 2022 р. відносно 2021 р. вказує на те, що стала більш ліквідною структура оборотних активів ПП «Оліяр» і, відповідно, став більш стійкішим фінансовий стан підприємства.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу ПП «Оліяр» у 2022 р. становив 2,69, що на 0,27 менше рівня минулого року. Невисоке значення цього коефіцієнта свідчить про те, що для забезпечення діяльності підприємству потрібно більше кредитних ресурсів. Тобто, обсяги реалізації продукції ПП «Оліяр» недостатньо підкріплені власним капіталом.

Виконаний нами аналіз дозволив становити тенденцію до зростання оборотності кредиторської заборгованості у 2021 р., порівняно з 2020 р., та подальше зниження у 2022 р. до рівня 13,26. Це свідчить про зниження швидкості погашення боргів ПП «Оліяр» перед кредиторами у 2022 р. та зростання обсягів залучення фінансування із зовнішніх джерел для формування власних поточних активів.

Значення коефіцієнтів оборотності дебіторської заборгованості впродовж 2020-2022 рр. збільшилось з рівня 6,24 до рівня 6,77. Це свідчить про певне поліпшення платіжної дисципліни покупців, а також про зменшення продажу в кредит, зростання швидкості сплати заборгованості підприємству.

Стійкість фінансового стану підприємства значно залежить від стану співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. Перевищення

значення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості над коефіцієнтом оборотності дебіторської заборгованості в аналізований період є несприятливим для ПП «Оліяр» і являється наслідком прорахунків менеджерів в роботі з покупцями-боржниками та збільшенням обсягів комерційного кредитування.

Ефективність «утримання» підприємством кредиторської заборгованості з позицій дотримання платіжної дисципліни та забезпечення стійкого фінансового становища встановлюється шляхом порівняння термінів повного погашення дебіторської та кредиторської заборгованості. Проведені розрахунки по ПП «Оліяр» свідчать, що погашення наявної поточної заборгованості перед кредиторами робиться майже в 2 рази швидше за інкасацію боргів покупців перед підприємством. Адже середній термін погашення кредиторської заборгованості у 2022 р. складав 6,67 днів, тоді як термін погашення дебіторської заборгованості – 11,62 дні. Зниження середнього терміну погашення дебіторської заборгованості покупцями продукції із значення 15,06 днів у 2020 р. до значення 11,62 дні у 2022 р. є позитивною тенденцією для підприємства і характеризує більш краще налагодження платіжної дисципліни контрагентами.

Підсумовуючи проведений в даному підрозділі роботи аналіз відзначимо, що керівництву ПП «Оліяр» слід вживати заходів, спрямованих на підвищення ліквідності структури оборотних активів підприємства, більш ефективного управління дебіторською заборгованістю покупців продукції, зокрема скорочення її обсягів й посилення контролю за платіжною дисципліною покупців продукції.

2.3. Дослідження фінансової стійкості та рентабельності підприємства ПП «Оліяр»

Ключовою характеристикою джерел фінансування активів підприємства та стабільності його фінансового стану являється фінансова

стійкість. Фінансова стійкість показує рівень довгострокової стійкості підприємства, ризикованості його господарської діяльності, його залежності від зовнішнього, запозиченого капіталу, інтенсивність використання позикових коштів тощо.

Діагностика фінансової стійкості підприємства проводиться за даними з основних форм фінансової звітності підприємства. Фінансову стійкість підприємства зазвичай оцінюється за системою абсолютних і відносних, загальних і часткових показників.

Проведемо оцінку рівня фінансової стійкості ПП «Оліяр» на підставі розрахунку відносних коефіцієнтів фінансової стійкості. Результати власних розрахунків представлено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Відносні показники фінансової стійкості ПП «Оліяр» у 2020-2022 рр.

Показники	Норматив	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+, -)	
					2022/ 2020	2022/ 2021
Коефіцієнт автономії	≥0,5	0,41	0,34	0,43	0,02	0,09
Коефіцієнт заборгованості	≤0,5	0,59	0,66	0,57	-0,02	-0,09
Коефіцієнт залежності підприємства від довгострокових зобов'язань		0,18	0,22	0,40	0,22	0,18
Коефіцієнт співвідношення залученого та власного капіталу		1,41	1,92	1,30	-0,11	-0,62
Коефіцієнт концентрації власного капіталу		0,41	0,34	0,43	0,02	0,09
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	≤0,5	0,59	0,66	0,57	-0,02	-0,09
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2,0	2,41	2,92	2,30	-0,11	-0,62
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0,5	0,14	0,21	0,70	0,56	0,49
Коефіцієнт залежності підприємства від поточних зобов'язань		1,23	1,70	0,90	-0,33	-0,8
Коефіцієнт фінансового левериджу	= 1	1,41	1,92	1,30	-0,11	-0,62
Коефіцієнт стійкості фінансування	0,8 – 0,9	0,49	0,42	0,61	0,12	0,16
Коефіцієнт структури фінансування необоротних	< 1	0,18	0,21	0,58	0,40	0,37

активів						
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними активами	> 0,1	-0,03	-0,01	0,19	0,22	0,20

Джерело: розраховано автором за [25].

На підставі результатів проведених розрахунків можна стверджувати про те, що ПП «Оліяр» впродовж періоду 2020-2022 рр. є фінансово залежним від зовнішніх джерел фінансування. Навіть не зважаючи на певне підвищення коефіцієнта автономії до рівня 0,43 у 2022 р., його значення не відповідає нормативному й свідчить про вкрай низький рівень фінансової автономії цього підприємства. Відповідно, ПП «Оліяр» має високий коефіцієнт заборгованості, який у 2022 р. становив 0,57 і перевищував нормативне значення. Зростання значення коефіцієнта залежності підприємства від довгострокових зобов'язань з рівня 0,18 у 2020 р. до 0,40 у 2022 р. вказує на посилення його залежності від довгострокових позикових коштів, а саме від довгострокових кредитів банків. Водночас в окреслений період зменшилась залежність підприємства від короткострокових (поточних) залучених коштів, про що свідчить зниження коефіцієнта залежності підприємства від поточних зобов'язань з рівня 1,70 у 2021 р. до рівня 0,90 у 2022 р. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу, хоча й знизився у 2022 р., порівняно з минулим роком, однак його значення – 0,57 все ще залишається вищим за нормативне.

Коефіцієнт фінансової залежності підприємства найнижчим був у 2022 р. і складав 2,30, а найвищим – у 2021 р. і його рівень становив 2,92. Значення коефіцієнтів фінансової залежності ПП «Оліяр» впродовж аналізованого періоду не відповідає рекомендованому нормативному та свідчить про недостатність власного капіталу для ведення підприємством господарської діяльності та високу потребу у залученні позичкових фінансових ресурсів.

Певну нераціональність розподілу та низьку ефективність використання власного капіталу ПП «Оліяр» у 2020-2021 рр. підтверджує

значення коефіцієнта маневреності власного капіталу. При оптимальному нормативному значенні даного коефіцієнта > 0,5, станом на кінець 2021 р. він становив 0,21, мало негативний вплив на структуру майна цього підприємства. І лише у 2022 р. відбулось підвищення цього коефіцієнта до значення 0,7, що вказує на підвищення ступеня мобільності використання на підприємстві власного капіталу.

Щодо коефіцієнта фінансового левериджу, то його значення у 2020-2022 рр. було вищим за оптимальне, хоча й відбулось його зниження у 2022 році, порівняно з попередніми роками, до рівня 1,30. Це вказує на те, що ПП «Оліяр» мало не лише можливості для отримання вигоди, але й значний ступінь ризику від таких операцій.

Коефіцієнт стійкості фінансування хоча й підвищився у 2022 р. відносно попередніх років до значення 0,61, але не перебував в межах діапазону нормативних значень. Це свідчить про те, що діяльність ПП «Оліяр» не забезпечена стійким, стабільним фінансуванням за рахунок власних коштів.

У 2020-2021 рр. досліджуване підприємство не було забезпечене власними оборотними активами, про що свідчить значення коефіцієнта забезпечення власними оборотними активами, наведене у табл. 2.8. І лише у 2022 р. значення цього коефіцієнта відповідало нормативним вимогам, що вказує на те, що достатня частина оборотних активів ПП «Оліяр» фінансувалась за рахунок власних оборотних засобів.

В цілому підсумовуючи проведений аналіз фінансової стійкості підприємства можна зробити висновок про те, що її рівень впродовж аналізованого періоду є недостатнім, хоча у 2022 р. ситуація значно покращилась, порівняно з 2020-2021 рр. Підприємство є досить залежним від зовнішніх джерел фінансування. ПП «Оліяр» має дуже незначну частку власних коштів в сумарній величині джерел їх формування. Тому керівництву необхідно вживати заходів, спрямованих на підвищення рівня фінансової стійкості, збільшення величини власного капіталу. Адже

наслідком недостатньої фінансової стійкості може стати подальша неплатоспроможність та відсутність коштів для розвитку підприємства.

Ще однією групою показників, за якими аналізується фінансовий стан підприємства є показники рентабельності. Розраховані нами показники рентабельності ПП «Оліяр» за 2020-2022 рр. наведені на рис. 2.3.

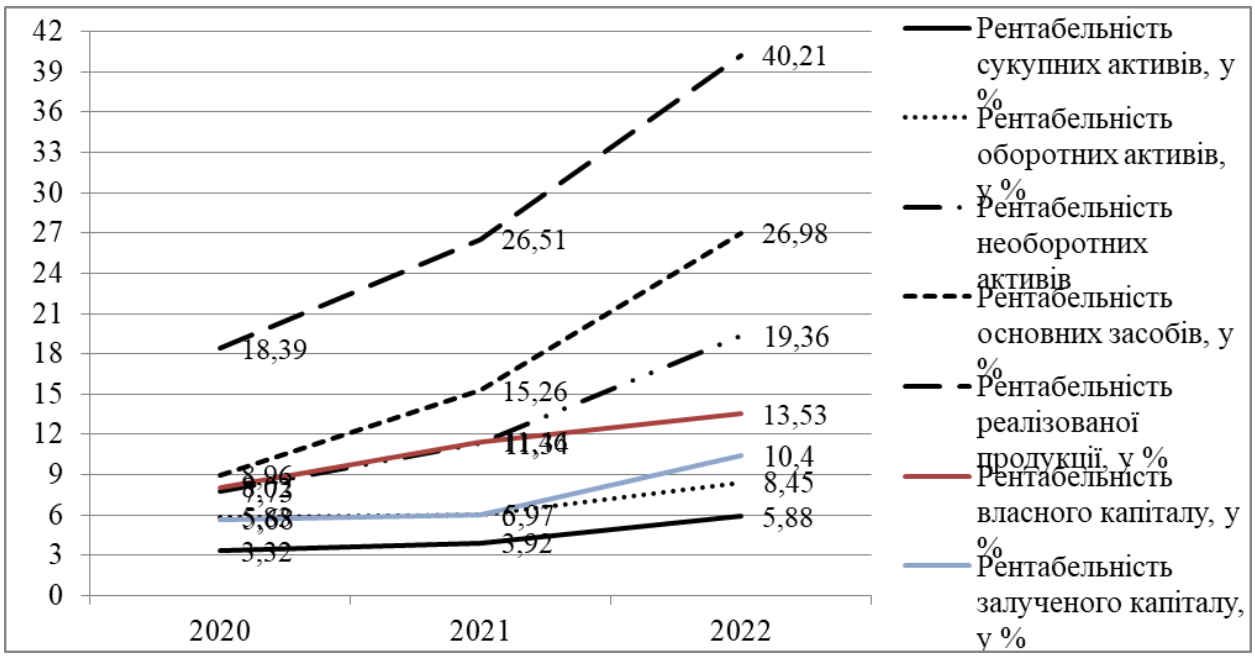

Рис. 2.3. Показники рентабельності ПП «Оліяр» у 2020-2022 рр., у %

Джерело: побудовано на підставі власних розрахунків за [25].

Результати розрахунків в цілому засвідчують позитивну тенденцію до зростання кожного із показника рентабельності по підприємству впродовж 2020-2022 рр. Це позитивно характеризує виробничу та збутову діяльність даного підприємства та систему менеджменту. Тобто, ефективність використання як окремих видів активів, ресурсів, капіталу на ПП «Оліяр» зростає. Щодо значень окремих показників рентабельності відмітимо, що найвищий рівень характерний для рентабельності реалізованої продукції, що становив 40,21 % у 2022 р. Це підтверджує той факт, що продукція досліджуваного підприємства високої якості, користується попитом на ринку та реалізується за досить високою ціною.

Найнижчі значення показників рентабельності характерні для рентабельності сукупних активів – 5,88 % у 2022 р. та рентабельності

оборотних активів – 8,45 % відповідно.

Зростання показника рентабельності власного капіталу з рівня 8,02 % у 2020 р. до 13,53 % у 2022 р. вказує на покращення можливостей ПП «Оліяр» забезпечити достатній обсяг чистого прибутку щодо власного капіталу, який використовується в діяльності підприємства.

В цілому підсумовуючи проведений в цьому розділі випускної кваліфікаційної роботи аналіз варто зазначити про те, що ПП «Оліяр» за характеристиками виробничої потужності, виробничого процесу, продукції відповідає рівню лідера українського ринку, не поступаючись провідним західним виробникам рослинної олії. Впродовж 2020-2022 рр. підприємство нарощувало обсяги діяльності та, відповідно, одержуваний дохід. За результатами 2022 року діяльність ПП «Оліяр» є прибутковою.

Оцінка фінансового стану ПП «Оліяр» за ліквідністю, платоспроможністю, діловою активністю, фінансовою стійкістю та рентабельністю дає підстави для висновку про те, що підприємство має низький рівень абсолютної ліквідності, платоспроможності та фінансової автономії, значну фінансову залежність від зовнішніх джерел фінансування. Потрібно вживати заходи щодо зменшення обсягів дебіторської заборгованості перед підприємством, збільшення величини власного капіталу. Ділова активність підприємства покращилася за рахунок збільшення оборотності оборотних активів у 2022 р., порівняно з 2021 р.

Розрахунки показників рентабельності вказують на достатньо високий рівень рентабельності реалізованої продукції, рентабельності основних засобів та необоротних активів підприємства.

Отже, існує нагайна потреба у налагодженні ефективної діяльності ПП «Оліяр» в цілях вирівнювання його фінансового стану. Враховуючи високий ступінь фінансової залежності цього підприємства від зовнішніх джерел фінансування, одним із перших завдань, яке треба вирішити, є забезпечення ПП «Оліяр» власними джерелами фінансових ресурсів.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПП «ОЛІЯР»

3.1. Діагностика ймовірності настання банкрутства підприємства

У нинішніх складних політичних і економічних реаліях питання про уникнення краху вітчизняних підприємств набуває особливої актуальності. Щоб запобігти цьому керівництво підприємства повинно працювати на випередження, зокрема й на системній основі проводити комплексну діагностику фінансового стану та оцінку ймовірності банкрутства. Для здійснення останньої були розроблені різні наукові методики прогнозування майбутньої неплатоспроможності підприємств. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства полягає у своєчасному виявленні його збитковості, неплатоспроможності, низької ділової активності та високої фінансової залежності. У зв'язку з цим у класичних моделях діагностики банкрутства підприємства використовують такі показники як: прибутковості, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності. Оскільки до банкрутства підприємство може призвести суттєве погіршення сукупності показників, які характеризують його фінансову стійкість, тому перш за все саме на них і базується оцінка вірогідності настання такого стану [26]. В економічній літературі міститься багато методів діагностики ймовірності настання банкрутства підприємств. При цьому найбільш відомими серед них є такі: моделі Е. Альтмана, Р. Таффлера, У. Бівера, О. Терещенка, Р. Ліса, М. Спрінгейта та ін. Загалом усі наявні методики встановлення факту неплатоспроможності підприємств й прогнозування їх потенційного банкрутства дослідники умовно об'єднали в дві групи:

– 1-ша група – це комплексні методики діагностики ймовірності банкрутства, які передбачають комплексний, детальний аналіз стану підприємства за багатьма обраними показниками. При цьому передбачено

дослідження простих математичних зв'язків, які є між окремими позиціями фінансової звітності підприємства шляхом розрахунку певної вибірки коефіцієнтів і порівняння їх фактичних значень з нормативними, а також в динаміці. Найбільш відома модель однофакторного дискримінантного аналізу – це система із 5-ти показників Бівера. Але однофакторний дискримінантний аналіз не дозволяє здійснити об'єктивне прогнозування банкрутства, так як значення окремих показників може вказувати на позитивний розвиток підприємства, а інших – про незадовільний.

– 2-га група – це багатофакторні моделі прогнозування банкрутства підприємства, в основі яких лежить використання багатофакторних функцій, які побудовані на базі дискримінантного аналізу. Методологія останнього дозволяє значно спростити саму процедуру оцінювання фінансового стану підприємства та суттєво підвищує рівень об'єктивності кінцевих висновків. До цієї групи моделей належать зокрема й такі як: дво- та п'ятифакторна моделі Альтмана, модель Спрінгейта, дискримінантні моделі (Ліса, Таффлера, Беермана), модель Чессера та ін [27].

Для проведення діагностики ймовірності настання банкрутства ПП «Оліяр» використаємо такі методики як п'ятифакторна моделі Е. Альтмана, модель М. Спрінгейта та модель вітчизняного науковця О. Терещенка.

П'ятифакторна модель Е. Альтмана, котра ще по-іншому називається «розрахунок Z-показника», враховує значну кількість чинників. При цьому коефіцієнт Z розраховується за наступним рівнянням:

$$Z = 1{,}2x_1 + 1{,}4x_2 + 3{,}3x_3 + 0{,}6x_4 + 0{,}999x_5, \quad (3.1)$$

де x_1 – власний оборотний (робочий) капітал / сумарна вартість активів;

x_2 – сума резервного капіталу та нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) / загальна величина активів;

x_3 – прибуток підприємства до оподаткування + проценти за кредит / сумарна вартість активів;

x_4 – ринкова вартість корпоративних прав (ринкова вартість підприємства) / величина позикових коштів;

x_5 – чистий дохід від реалізації продукції / загальна вартість активів.

Далі залежно від одержаного значення коефіцієнта Z та його порівняння зі прописаною вченим шкалою, робиться висновок про ймовірність настання банкрутства підприємства (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Шкала оцінювання ймовірності банкрутства підприємства відповідно до п'ятифакторної моделі Е. Альтмана

Значення коефіцієнта Z	Ймовірність банкрутства підприємства
1,8 і менше	дуже висока
від 1,81 до 2,7	висока
від 2,8 до 2,9	можлива
3,0 і вище	дуже низька

Джерело: складено за [28].

Результати власних розрахунків коефіцієнта Z за формулою 3.1 за даними із фінансової звітності ПП «Оліяр» представлено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Результати оцінки ймовірності банкрутства ПП «Оліяр» у 2020-2022 рр. за п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана

Назва показника	2020 р.	2021 р.	2022 р.
x_1	0,059	0,071	0,306
x_2	0,065	0,114	0,148
x_3	0,051	0,053	0,079
x_4	0,707	0,520	0,769
x_5	1,005	1,013	1,168
Z	1,758	1,744	2,463

Джерело: розраховано автором за [22].

Отже, відображені у табл. 3.2 розраховані значення коефіцієнта Z вказують на те, що у 2020-2021 рр. ймовірність банкрутства ПП «Оліяр» була дуже високою. А у 2022 р. фінансове становище цього підприємства трохи покращилось, хоча ймовірність настання банкрутства залишалась високою.

Враховуючи притаманні моделі Е. Альтмана недоліки, через які неможливо одержати об'єктивний результат розрахунків у нинішніх

вітчизняних реаліях, виконаємо діагностику ймовірності банкрутства ПП «Оліяр» і з використанням інших методик. А потім порівняємо одержані результати. Зокрема, за моделлю М. Спрінгейта. Остання передбачає обчислення інтегрального показника, на підставі якого проводиться оцінювання ймовірності визнання підприємства банкрутом. Дана модель була побудована науковцем М. Спрінгейтом з використанням покрокового дискримінантного аналізу за методом, розробленим Е. Альтманом. За оцінками дослідників, точність цієї моделі складає понад 90 %. Модель М. Спрінгейта описується таким рівнянням:

$$Z = 1{,}03A + 3{,}07B + 0{,}66C + 0{,}4Д, \quad (3.2)$$

де А – це робочий капітал / сумарна вартість всіх активів;

В – прибуток підприємства до сплати податків та відсотків / загальна величина усіх активів;

С – прибуток підприємства до сплати податків / поточні зобов'язання;

Д – чистий дохід від реалізації продукції / сукупна вартість активів.

Якщо розраховане значення коефіцієнта $Z < 0{,}862$, то таке підприємство є потенційним банкрутом, а якщо $Z > 2{,}451$ – загроза банкрутства є мінімальною, а підприємство являється фінансово надійним.

Результати виконаних нами розрахунків коефіцієнта Z за формулою 3.2 за статистичними даними ПП «Оліяр» наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Результати діагностики ймовірності банкрутства ПП «Оліяр» у 2020-2022 рр. за моделлю М. Спрінгейта

Назва показника	2020 р.	2021 р.	2022 р.
А	0,059	0,071	0,306
В	0,041	0,048	0,072
С	0,079	0,082	0,184
Д	1,005	1,013	1,168
Z	0,641	0,680	1,125

Джерело: розраховано автором за [29].

На підставі розрахунків за моделлю М. Спрінгейта можна зробити висновок про те, що у 2020 р. і у 2021 р. досліджуване підприємство було потенційним банкрутом, а у 2022 р. ситуація трохи покращилась, але при цьому все одно загроза банкрутства ПП «Оліяр» залишалась вкрай високою.

Проведені вище розрахунки за моделями зарубіжних науковців можуть давати не зовсім точні результати, оскільки ці моделі не зовсім адаптовані до фінансової ситуації на вітчизняних підприємствах. Для українських реалій більш підходящими є моделі А.В. Матвійчука, О.О. Терещенка. Остання модель набула значного поширення в Україні та опирається на методологію дискримінантного аналізу. Модель О.О. Терещенка описується формулою:

$$Z = 1{,}5x_1 + 0{,}08x_2 + 10x_3 + 5x_4 + 0{,}3x_5 + 0{,}1x_6, \quad (3.3)$$

де x_1 – cash-flow / зобов'язання***;***

x_2 – валюта балансу / сумарні зобов'язання;

x_3 – чистий прибуток підприємства / валюта балансу;

x_4 – чистий прибуток / чистий дохід від продажу продукції;

x_5 – обсяг виробничих запасів / / чистий дохід від реалізації продукції;

x_6 – / чистий дохід від реалізації продукції / валюта балансу.

Одержані в процесі розрахунків значення показника Z рекомендують інтерпретувати наступним чином: $Z > 2$ – підприємству не загрожує банкрутство, воно являється фінансовою стійким; $1 < Z < 2$ – фінансову стійкість (фінансову рівновагу) підприємства порушено, йому не загрожує банкрутство лише у випадку переходу на антикризове управління; $0 < Z < 1$ – підприємству загрожує банкрутство за умови, що не буде здійснено заходів санації; $Z < 0$ – підприємство являється напівбанкрутом.

Результати виконаних нами розрахунків коефіцієнта Z за моделлю О. Терещенка за звітними даними ПП «Оліяр» представлено в табл. 3.4. Тобто, одержані значення коефіцієнта Z вказують на те, що у 2020-2021 рр. ПП «Оліяр» загрожувало банкрутство, і лише завдяки вжитим з боку його керівництва заходам вдалось уникнути цієї ситуації й забезпечити її покращення. Хоча й у 2022 р. фінансова стійкість цього підприємства була

порушеною, фактичного банкрутства можна було уникнути лише у випадку впровадження на ПП «Оліяр» антикризового управління.

Таблиця 3.4

Результати проведеної діагностики ймовірності банкрутства ПП «Оліяр» за моделлю О. Терещенка

Назва показника	2020 р.	2021 р.	2022 р.
x_1	0,110	0,101	0,139
x_2	1,707	1,520	1,769
x_3	0,033	0,039	0,059
x_4	0,033	0,039	0,050
x_5	0,327	0,397	0,378
x_6	1,005	1,013	1,168
Z	0,995	1,079	1,420

Джерело: розраховано автором за [30].

В цілому підводячи підсумок проведеної діагностики ймовірності банкрутства ПП «Оліяр» з використанням трьох різних моделей варто відзначити той факт, що загроза банкрутства цього підприємства у 2020-2021 рр. була вкрай високою, хоча її вдалось уникнути. А у 2022 р. фінансовий стан підприємства покращився, знизився рівень ймовірності настання банкрутства, хоча й залишався підвищеним. У зв'язку з цим керівництву ПП «Оліяр» слід вжити негайних системних заходів, спрямованих на поліпшення фінансових показників господарської діяльності підприємства, підвищення його фінансової стійкості та рівня платоспроможності.

3.2. Шляхи покращення фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану

Існують різноманітні способи і шляхи покращення фінансового стану підприємства, але одним із основних являється оптимізація структури капіталу. Аналіз фахових літературних джерел дозволяє визначити термін

"оптимізація структури капіталу" як етап аналізу капіталу, який полягає у визначенні такого співвідношення між власними коштами і позиковими коштами, за якого буде максимальна результативність діяльності підприємства, в тому числі і прибуток. Оптимізація структури капіталу може бути досягнена за допомогою визначення критерію збільшення рівня рентабельності власного капіталу [31].

Одним із головних завдань для поліпшення фінансового стану підприємства є пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, який забезпечив би мінімальний фінансовий ризик при максимальній рентабельності капіталу.

Вагомим завданням, що збільшує ефективність використання своїх ресурсів є збільшення прибутковості капіталу та обсягу виручки. Результативність використання фінансових ресурсів необхідно охарактеризувати за допомогою оборотності активів і показників рентабельності. Для удосконалення шляхів оптимізації джерел формування і використання фінансових ресурсів необхідно запропонувати наступні напрями [32]:

1) збільшення обсягів реалізації продукції;

2) забезпечення контролю за станом фінансових ресурсів;

3) інноваційне оновлення виробництва за допомогою досягнень науково-технічного прогресу;

4) вибір ефективних джерел залучення фінансових ресурсів за допомогою проведення розрахунків вартості залучення фінансових ресурсів із кожного джерела;

5) скорочення позареалізаційних витрат;

6) модернізація та оновлення виробництва;

7) використання сучасних форм організації праці;

8) вибір найоптимальнішого методу нарахування амортизації;

9) виявлення пріоритетних шляхів використання фінансових ресурсів у воєнних умовах.

Ефективне та своєчасне використання фінансових ресурсів відображається у зростанні рівня рентабельності та залежить від дії багатьох чинників. Від результативного формування, використання і управління фінансовими ресурсами залежить фінансовий стан підприємства. Оскільки у 2020-2022 роках на досліджуваному підприємстві спостерігався нестійкий фінансовий стан, то потрібно запропонувати заходи щодо його поліпшення. Одним із важливих заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємства являється пошук внутрішніх резервів шляхом оптимізаційного аналізу всіх складових елементів його діяльності. Для того щоб збільшити свій фінансовий стан підприємству потрібно знизити вихідні грошові потоки та підвищувати вхідні грошові потоки [33].

Зниження вихідних грошових потоків може бути за рахунок: зменшення витрат на собівартість продукції; здійснення реальних і фінансових інвестицій; підбір висококваліфікованого персоналу, який знизить витрати на фонд оплати праці тощо. Зростання вхідних грошових потоків може відбуватися наступним чином: зростання обсягів реалізації продукції; рефінансування дебіторської заборгованості; продаж основних засобів; залучення зовнішніх інвестицій тощо. Також одним із вагомих шляхів удосконалення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів. А саме:

- здійснення заходів, які пов'язані зі зміною структури і складу активів балансу;

- проведення реструктуризації активів підприємства;

- перетворення в грошову форму наявних матеріальних і фінансових активів підприємства.

Напрямами збалансування рівня ліквідності ПП «Оліяр» можуть бути:

- зростання інтенсивності використання оборотних активів;

- оптимізація дебіторської заборгованості;

- здійснення фінансових інвестицій;

- продаж зайвого устаткування, матеріалів та залишків товарів.

Головною передумовою підтримки оптимізаційного рівня ліквідності є проведення постійної діагностики основних напрямків фінансово-господарської діяльності і контроль за співвідношенням засобів, які функціонують, його поточними та перспективними зобов'язаннями. Зниження чистого прибутку та зменшення показників рентабельності ПП «Оліяр» може свідчити про зменшення попиту на продукцію підприємства, зменшення ефективності господарської діяльності в цілому. За таких умов потрібно визначити напрями підвищення прибутку [34].

Вирішення питання збільшення прибутковості вимагає комплексного підходу: з одного боку, слід зменшувати витрати на виробництво і собівартість продукції завдяки збільшенню продуктивності праці персоналу, модернізації виробничого обладнання, пошуку постачальників, що пропонують вигідніші умови. З іншого боку, потрібно підвищувати обсяги продаж, а саме: проводячи політику зі зростання попиту на продукцію підприємства, через:

- інформування потенційних покупців продукції;
- гнучка система знижок;
- цільова реклама;
- після продажне обслуговування;
- вихід на нові ринки;
- розширення збутової політики;
- комплексні маркетингові дослідження потенційної збутової мережі, вивчення можливостей та наслідків проведення наступальної (агресивної) маркетингової політики [35].

Окрім того, необхідною є оптимізаційна задача не лише виробничих, а й збутових і адміністративних витрат на ПП «Оліяр», адже їх щорічне зростання значно зменшує прибуток від операційної діяльності. Отже, задля поліпшення фінансового стану підприємства потрібно підвищувати частку

власного капіталу у структур джерел фінансування, слідкувати за грошовими потоками і застосовувати комплекс заходів для його поліпшення, здійснювати пошук нових внутрішніх резервів і здійснювати заходи для збалансування ліквідності й платоспроможності [36].

Таким чином, аналіз розвитку та фінансового стану підприємства ПП «Оліяр» у воєнний період показав, що війна загострила існуючі проблеми, з якими стикаються підприємства і створила нові. Зокрема, вимушена внутрішня та зовнішня міграція населення породила дефіцит робочої сили в багатьох областях. Порушення ланцюгів постачання та зниження внутрішнього попиту на товари та послуги змусили підприємств ще активніше шукати нових партнерів і клієнтів. Скорочення банківського кредитування значно зменшило доступ підприємств до фінансових ресурсів для обігового капіталу та капітальних інвестицій. Ризики та наслідки бойових дій, такі як втрата або пошкодження активів, загрози персоналу та інформаційній безпеці та зруйнована інфраструктура, додали нові виклики.

ВИСНОВКИ

Діагностика фінансового стану підприємства являється вагомим елементом управління підприємством і визначення ефективності його діяльності. Для уникнення та попередження негативних кризових явищ на підприємстві потрібно постійно здійснювати оцінку фінансового стану підприємства. Адже для ведення ефективної господарської діяльності необхідне організоване, якісне, своєчасне та ефективне управління. Дослідженням питань щодо визначення сутності поняття фінансового стану займалося чимало вітчизняних та зарубіжних науковців, проте єдиного визначення сутності поняття і досі немає. Систематизувавши виділені підходи із наукової точки зору та із нормативно-правового боку, ми розробили власне авторське визначення поняття.

Визначено, що фінансовий стан розглядається сукупність елементів фінансової системи, які відображають виробничу та господарську діяльність підприємства і характеризується системою показників на певний період часу. Також було виділено основні етапи діагностики, які є базою для оцінки і прогнозу фінансового стану підприємства. Адже дана діагностика полягає у повному аналізі і результатів діяльності підприємства.

Діагностика фінансового стану передбачає не лише використання різних методів та прийомів аналізу, але й дотримання відповідних принципів. Головними загальноприйнятими принципами діагностики фінансового стану є комплексність, своєчасність, науковість, точність, автентичність та ефективність. Разом із дотриманням принципів діагностики фінансового стану важливо неухильно дотримуватися законів логіки. Основними формами осмислення діагностики фінансового стану є визначеність, несуперечність, послідовність та обґрунтованість.

В роботі здійснено комплексну оцінку фінансового стану підприємства ПП «Оліяр», що спеціалізується на виготовленні різних видів рослинної олії. Продукція підприємства реалізується не лише на ринку України, а й країн

Євросоюзу, Середнього Сходу, США, Азії та ін. Відзначимо, що впродовж 2020−2022 рр. чистий дохід від реалізації продукції підприємства збільшився вдвічі. А кінцевим фінансовим результатом діяльності ПП «Оліяр» продовж всього аналізованого періоду був чистий прибуток, обсяг якого у 2022 р. відносно 2020 р. збільшився на 207,63 %, а порівняно з 2021 р. – зріс на 90,65 %. Відповідно, діяльність підприємства була рентабельною.

На підставі оцінки фінансового стану ПП «Оліяр» за показниками ліквідності, можна констатувати, що у 2020-2022 р. підприємство не було повністю ліквідним, структура активів з позицій ліквідності була неоптимальною, а наявних оборотних активів було недостатньо для покриття поточних зобов'язань підприємства. При цьому ситуація покращилась, оскільки у 2022 р. підвищились значення усіх розрахованих нами коефіцієнтів ліквідності.

Щодо платоспроможності досліджуваного підприємства, то одержані в результаті розрахунків значення відповідних коефіцієнтів вказують на те, що найвищий рівень платоспроможності ПП «Оліяр» був у 2022 р., хоча й був нижчим за нормативне значення. Тобто, підприємство не було цілком платоспроможним і не мало достатнього обсягу власного капіталу для виконання усіх своїх зобов'язань. Серед проблем цього підприємства варто відзначити високий обсяг дебіторської заборгованості, неоптимальну величину співвідношення між показниками дебіторської та кредиторської заборгованостей, великий термін погашення дебіторської заборгованості.

Діагностування фінансової стійкості ПП «Оліяр» за відносними показниками підтвердило, що в 2022 р. підприємство мало найкращі фінансові результати своєї господарської діяльності, так як більшість розрахованих нами коефіцієнтів найбільше наближались до нормативних значень, хоча й все одно не відповідали їм. Загалом у 2020-2022 рр. ситуація із фінансовою стійкістю була критичною, що зумовлено незначною часткою власного капіталу у величині сукупного капіталу, вкладеного у майно підприємства та зростанням боргового навантаження, переважно за рахунок

довгострокових кредитів банків. Зокрема, не зважаючи на позитивні зміни коефіцієнта автономії, останній на кінець 2022 р. становив 0,43, тобто був нижчим за нормативне значення. Це підтверджує високий рівень фінансової залежності ПП «Оліяр» від залучених ззовні джерел формування активів.

Враховуючи незадовільний фінансовий стан ПП «Оліяр», в роботі також проведено оцінку ймовірності настання банкрутства підприємства у 2020-2022 рр. Для цього було використано такі багатофакторні моделі прогнозування банкрутства підприємства як: п’ятифакторна моделі Е. Альтмана, модель М. Спрінгейта та модель О. Терещенка. Внаслідок проведених розрахунків за допомогою формул цих трьох моделей було одержано практично однакові результати. Останні полягають в тому, що для ПП «Оліяр» у 2020 р. і в 2021 р. вірогідність настання банкрутства була вкрай високою, й фінансова ситуація на підприємстві була катастрофічною. А в 2022 р. завдяки поліпшенню фінансових показників діяльності вдалось дещо знизити загрозу банкрутства цього підприємства, хоча вона й залишалась досить високою. Й для того, щоб стан ПП «Оліяр» можна було охарактеризувати як фінансово стійкий, а підприємство як таке, якому взагалі не загрожує банкрутство, його керівництву слід вжити ряд важливих і кардинальних кроків, спрямованих на зниження рівня його фінансової залежності від зовнішніх контрагентів і джерел фінансування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Заюкова М., Ковальчук А. Теоретичні аспекти дефініції «фінансовий стан підприємства». URL : http://intkonf.org/k-e-n-zayukova-m-s-kovalchuk-a-pteoretichni-aspekti-definitsiyi-finansoviy-stan-pidpriemstva/

2. Коломієць Н. О., Павліченко В. М., Коломієць О. П. Методологічні аспекти оцінки фінансового стану як основи ефективного управління підприємством. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2017. Вип. 185. С. 223-230. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2017_185_28.

3. Косарєва І. П., Хохлов М. П., Бірюкова В. В. Дослідження теоретичних основ фінансового стану підприємства. Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 19. С. 101–107. URL : http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr

4. Косова Т. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 440 с.

5. Семенов А. Г., Беженар Ю. М. Оцінка фінансового стану підприємства. Держава та регіони. 2016. №4-5. С. 47-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2016_4-5_11

6. Титаренко О. С. Сутнісна характеристика фінансового стану підприємства. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2012. №3 (54). С. 177-181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpusk_2012_3_37

7. Томілін О. О., Лесюк А. С. Сутність та оцінка фінансоого стану сільськогосподарського підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 14. С. 561–566. URL : http://global-national.in.ua/archive/14- 2016/115.pdf

8. Проскуріна Н. М., Гнідкова А. В. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 43. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1761/1697

9. Мішура В.Б. та Спіцин В.Є. Економічна сутність, аналіз та оцінка фінансового стану підприємства. Научный вестник ДГМА , 2017. №3 (24Е). С.121-126.

10. Корбутяк А.Г., Бута М.М. Підходи до трактування поняття «фінансовий стан підприємства». Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2017. Випуск 16. С. 149-152.

11. Заніздра В.С., Мельник Т.А. Економічна сутність фінансового стану підприємства. Наукові записки: : зб. наук. пр. - Кіровоград : КНТУ, 2012. Вип. С. 102-104.

12. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. Вчені записки ТНУ В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. Т 29. №3. С.173-180.

13. Лук'янова В.В., Лабунець О.О. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його поліпшення. Приазовський економічний вісник, 2018. Випуск 2, С. 66-69.

14. Колосівська О., Радинський С. Методологічні підходи до оцінювання показників майнового стану підприємства. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції „Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах" : Крок, 2016. С. 80-82.

15. Найденко О.Є. Методика діагностики стану внутрішнього середовища підприємства. Вісник Східноукраїнського нац. Ун-ту ім.. В. Даля., 2015. Вип. №2 (84). С. 162-170.

16. Івченко Л.В., Федорченко О.Є. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення. Фінанси, облік і аудит, 2015. Вип. 1 (25). С. 197-209.

17. Приймук О., Філюк Ю. Методичні підходи щодо діагностики фінансового стану підприємства. Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління», 2016. Вип. 36. С. 231-240.

18. Гаватюк Л.С., Дембіцька А.В. Оцінка рентабельності підприємства та шляхи її підвищення в сучасних умовах господарювання. Вісник Хмельницького національного університету. 2018. № 3. Том 1. С. 15-19.

19. Рудика В.І., Мамедов І.М. Характеристика рентабельності як показника ефективної діяльності підприємства. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 32. URL: http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/20955.pdf.

20. Черниш С. С. Організаційно-методичні аспекти аналізу рентабельності. Інноваційна економіка. 2013. № 6. С. 305-309.

21. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління діловою активністю підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 10. С. 991–995.

22. Офіційний сайт ПП «Оліяр». URL: https://oliyar.com.ua

23. Інформація про ПП «Оліяр» URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/32461721/

24. Діяльність підприємства ПП «Оліяр». URL: https://latifundist.com/kompanii/961-oliyar

25. Фінансова звітність ПП «Оліяр». URL: https://oliyar.com.ua/about-oliyar/finansova-zvitnist/

26. Стащук О. Банкрутство підприємств в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. № 44. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-44-29.

27. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022, № 43. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77.

28. Погребняк А. Ю. Порівняльний аналіз методик оцінки ймовірності банкрутства в системі антикризового управління на підприємстві. Бізнес Інформ. 2014. №. 7. С. 344-352.

29. Швець Ю. О. Мартинюк Н. Б. Методи аналізу ймовірності настання банкрутства на промислових підприємствах. Вісник Запорізького національного університету. 2017. № 2(34) С. 37–45. URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/290893.pdf

30. Колошко Н. В., Слободян Н. Г. Оцінка ймовірності банкрутства як метод прогнозування фінансового стану підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2019. № 33. С. 231-236. DOI: https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2019-33-46

31. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. Економіка і суспільство. 2017. № 8. С. 219-223.

32. Куцай Н. С., Демчук В. О. Сутність, задачі та етапи управління фінансовим станом підприємства. Modern Economics. 2021. № 25. С. 92-97. DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-14.

33. Стащук О., Жігар Н. Формування та використання прибутку суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану. Економічний часопис ВНУ імені Лесі Українки. 2022, № 3 (31), С. 12-17. DOI: https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-03-12-17.

34. Бражна, Л. В. Аналіз розвитку та фінансового стану підприємств у військовий період. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. (2(104). 79–85. https://doi.org/10.26642/ema-2023-2(104)-79-85.

35. Проскуріна Н. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства. Економіка та суспільство. 2022. № 43. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-43-74.

36. Approaches to ensuring the economic security of the relocated business / G.Likhonosova, L.Aleksejeva, T.Zieniiev, S.Shalbayeva. Access to science, business, innovation in digital economy. – ACCESS Press, 2023. Vol. 4 (1) P. 115–129. DOI: 10.46656/access.2023.4.1(9).